

VAASAN YLIOPISTO
FILOSOFINEN TIEDEKUNTA

Heidi Alestalo

OPISKELIJAMUUTTAJIEN SITOUTUMINEN VAASAAN

Aluetieteen
pro gradu -tutkielma

VAASA 2016

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
KUVIOLUETTELO	3
TIIVISTELMÄ	5
1. JOHDANTO	7
1.1. Tutkielman tavoite	8
1.2. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	9
1.3. Teoriatausta	10
2. MIELIKUVAT JA PAIKKA KULTTUURIMAANTIETEESSÄ	18
2.1. Imago	18
2.2. Alueimago	21
2.3. Identiteetti	24
2.4. Alueellinen identiteetti	25
2.5. Koti	30
2.6. Paikan henki	32
2.7. Paikkaan kiinnittyminen	34
3. TUTKIMUSMENETELMÄ	39
3.1. Tutkimuskohteena Vaasan yliopiston opiskelijat	39
3.2. Kvalitatiivinen tutkimus	40
3.3. Haastattelu	41
3.4. Validiteetti ja reliabiliteetti	45

4. AINEISTOANALYYSI	47
4.1. Ennakkomielikuvat	47
4.1.1. Kaksikielisyys	47
4.1.2. Vaihtelevat ja vähäiset ennakkomielikuvat	48
4.2. Mielikuvien kehitys	50
4.2.1. Suhtautuminen ruotsin kieleen	51
4.2.2. Heikko julkinen liikenne	52
4.2.3. Passiivinen kaupunkikulttuuri	53
4.2.4. Koti ja kotiutuminen	54
4.2.5. Vaasalaisuus: Avoimuus, monikulttuurisuus ja kotiseuturakkaus	55
4.3. Tulevaisuudensuunnitelmat	58
4.3.1. Vaasan työntekijöinä työpaikkojen puute ja verkostoitumisen vaikeus	58
4.3.2. Sijainnin ja alueen ominaisuuksien merkitys	59
4.3.3. Vaasa välietappipaikkana	60
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	62
LÄHDELUETTELO	69
LIITTEET	73
LIITE 1. Haastattelukutsu	73
LIITE 2. Haastattelurunko	74

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Keväällä 2015 kaikkiin tiedekuntiin hakeneet	13
Kuvio 2. Keväällä 2015 kaikkiin tiedekuntiin hyväksytyt hakijat	14
Kuvio 3. Hyväksytyt hallintotieteilijät keväällä 2015	15
Kuvio 4 Alueellinen identiteetti - käsitteen keskeiset merkitykset	26

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta****Tekijä:**

Heidi Alestalo

Pro gradu -tutkielma:

Opiskelijamuuttajien sitoutuminen Vaasaan

Tutkinto:

Hallintotieteiden maisteri

Oppiaine:

Aluetiede

Työn ohjaaja:

Ikka Luoto

Valmistumisvuosi:

2016

Sivumäärä: 76

TIIVISTELMÄ:

Tutkimus tarkastelee opiskelijoiden suhtautumista ja sitoutumista Vaasaan mielikuvien kautta. Tavoitteena oli tarkastella Pohjanmaan ulkopuolelta muuttaneiden opiskelijoiden ennakkomielikuvia ennen Vaasaan muuttamista, mielikuvien kehittymistä alueella asumisen aikana sekä mielikuvien vaikutuksia opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmiin. Aihetta lähestytään kulttuurimaantieteen luoman teoreettisen viitekehyksen avulla ja tarkastellaan erityisesti alueimagoon, alueelliseen identiteettiin, kodin käsitteeseen, paikan henkeen ja paikkaan kiinnittymiseen liittyviä teemoja.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin teemahaastatteluiden avulla. Tarkoituksena oli kerätä tietoa opiskelijoiden ennakkomielikuvista ja tehdä havaintoja mielikuvien kehittymisestä. Aineisto koostui kahdeksan loppuvaiheen hallintotieteiden opiskelijan haastattelusta, jotka olivat kohtain eri puolilta Suomea.

Tutkimustulosten mukaan opiskelijoiden ennakkomielikuvat olivat vaihtelevia, mihin vaikutti olennaisesti alue, josta he olivat muuttaneet. Kauempaa muuttaneiden opiskelijoiden ennakkomielikuvat olivat selvästi vähäisempiä, eikä heillä ollut paljoa tietoa Vaasasta perusfaktoja lukuun ottamatta. Lähimaakunnista muuttaneilla opiskelijoilla oli selkeästi runsaampia mielikuvia Vaasasta: alue nähtiin perhekeskeisenä, hieman sulkeutuneena ja vauraana paikkana, jossa asuu merkittävän paljon suomenruotsalaisia.

Mielikuvat ovat selkeästi myös kehittyneet alueella asumisen aikana niin myönteiseen kuin kielteiseenkin suuntaan. Aikaisempi ruotsin kieleen kohdistunut pelko tai innostuneisuus ovat kadonneet ja suomenruotsalaisuus on muodostunut osaksi arkipäivää. Opiskelijoiden mukaan Vaasa erottuu muista alueista erityisesti kaksikielisyyden, mutta myös huonojen liikenneyhteyksien sekä alueella vallitsevan avoimen ilmapiirin takia. Vaasassa erilaiset kulttuurit ja kielet sekoittuvat, mikä mielletäänkin osaksi arkipäivää. Opiskelijat kokevat kuitenkin, että Vaasan yliopistossa ei ole merkittävää yhteisöllisyyttä, vaan yhteisöllisyys vallitsee tiedekuntien sisällä. Toisaalta rauhallinen ja perhekeskeinen ilmapiiri koetaan pääasiassa myönteisenä piirteensä, vaikka Vaasassa ei ole varsinaista kaupunkikulttuuria tai tapahtumia, jotka kokoaisivat asukkaita yhteen.

Opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmiin vaikuttaa ensisijaisesti työllistymismahdollisuudet, sillä opiskelijat ovat valmiita muuttamaan toiseen kaupunkiin tai puolestaan jäämään Vaasaan työpaikan takia. Opiskelijat korostivat myös tukiverkoston merkitystä, sillä ihanteellinen asuinpaikka olisi vaivattomien kulku-yhteyksien päässä perheestä ja ystävistä. Mielikuvilla on selkeä vaikutus opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmiin, sillä kokemukset yhteisöllisyydestä, verkostoitumisesta ja erilaisista mahdollisuuksista vaikuttavat olennaisesti muuttopäätöksiin.

AVAINSANAT: mielikuvat, kulttuurimaantiede, imago, alueellinen identiteetti, koti, paikan henki, paikkaan kiinnittyminen, Vaasa

1. JOHDANTO

Vaasalla on vahva opiskelijakaupungin maine, joka houkuttelee hakijoita eri puolilta Suomea. Viime vuosina etenkin Uudeltamaalta suuntautunut muuttovirta on kasvanut, mihin vaikuttaa Vaasan yliopiston kasvava suosio, Uudenmaan maakunnan suuri asukasmäärä tai muut vetovoimaiset tekijät, joita Vaasalla on tarjota. Yleensä oletuksena on, että Vaasan opiskelijat ovat pääasiassa kotoisin lähimaakunnista, kuten Etelä- ja Keski-Pohjanmaalta. Kuitenkin tilanne on usein toinen, sillä merkittävä osa opiskelijoista muuttaa alueelle pääkaupunkiseudulta, Varsinais-Suomesta tai Pirkanmaalta, ulkomaalaisista vaihtoopiskelijoista puhumattakaan. Täten yhä harvempi Vaasan yliopiston opiskelija on kotoisin Pohjanmaalta. Alkuperäisenä vihtiläisenä minua kiinnostavat seikat, jotka houkuttelevat opiskelijoita Vaasaan ja minkälaiset alueen ominaisuudet tai piirteet vetävät opiskelijoita puoleensa. Lähden tutkimaan aihetta opiskelijoiden mielikuvien avulla. Olen kiinnostunut siitä, miten mielikuvat vaikuttavat muuttopäätöksiin ja minkälaiset tekijät saisivat opiskelijat jäämään alueelle.

Pääkaupunkiseudun, Tampereen ja Turun alueiden korkeakoulujen hakijamäärät ovat olleet viime vuosina korkeita, mikä vaikeuttaa opiskelupaikan saamista. Etenkin kauppateieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset alat ovat suosittuja, eikä jokaisella halukkaalla ole tarjolla opiskelupaikkaa, kun hakijoita on tuhansia. Tämä on varmasti kasvattanut Vaasan yliopiston suosiota. Yliopisto tarjoaa yhtälailla laadukasta opetusta, ja pienempien hakijamäärien ansiosta tavoittelemaansa koulutusala on helpompi päästä opiskelemaan. Myös monipuolinen koulutustarjonta vetää puoleensa, sillä Vaasan yliopisto tarjoaa vuosittaisessa kesän yhteishaussa yhteensä lähes 600 aloituspaikkaa. Esimerkiksi vuonna 2015 aloituspaikkoja oli kauppateieteissä 290, humanistisella puolella 150, hallintotieteellisellä alalla 75 ja teknillisellä puolella 80. Käytännössä lähes jokaiselle löytyy jotain kiinnostavaa ja puoleensavetävää. (Vaasan yliopisto 2015.)

1.1. Tutkielman tavoite

Erilaiset mielikuvat ovat kiinteä osa paikkaan kiinnittymistä ja kotiutumista. Vaasaan yhdistettäviä mielikuvia ovat usein suomenruotsalaisuus ja ruotsin kieli, merenranta, opiskelijat ja auringonpaiste. Usein ihmiset, jotka eivät tiedä Vaasasta entuudestaan mitään, osaavat yhdistää teemapuistot Wasalandian ja Tropiclandian osaksi aluetta aktiivisen mainonnan takia. Lisäksi Vaasa on tunnettu energiaklusteristaan sekä historiallisesta ja kulttuurillisesta kaupunkikuvastaan. Yleisesti Vaasa nähdään Pohjanmaan keskuksena, joka kuitenkin jää etäiseksi merenrantasijaintinsa takia.

Ennakkomielikuvilla tarkoitetaan asenteita, tunteita, tietoja ja kokemuksia, joita ihmisillä on ennen varsinaiseen kohteeseen tutustumista. Ne ovat kuvitelmia, jotka vaikuttavat merkittävästi havaitsemiseen. Ennakkomielikuvat voivat olla myönteisiä tai kielteisiä, joihin on voinut vaikuttaa median antama kuva, kuullut kertomukset tai omat kokemukset. Joskus niillä on voimakas vaikutus siihen, miten henkilö suhtautuu esimerkiksi uskontoa, puoluetta tai aluetta kohtaan. Tällöin ennakkomielikuvia on hankala muuttaa ennen kuin henkilö saa uusia kokemuksia, jotka vaikuttavat niihin. Ennakkoluulot puolestaan pyrkivät sisäisten keinojen avulla ohjaamaan ihmisen tulkintoja ja käsityksiä. Ne kohdistuvat usein erilaisiin ulkoryhmiin ja ne voidaan rinnastaa jopa stereotyyppioihin. Täten merkittävin ero ennakkomielikuvien ja ennakkoluulojen välillä näkyy käsitteiden sävyissä, sillä ennakkomielikuva voi olla myönteinen, kun puolestaan ennakkoluulo on lähes aina kielteinen. (Karvonen 1997: 64–66-)

Omien mielikuvien syntyyn vaikuttavat olennaisesti henkilökohtaiset kokemukset, tunteet ja ajatukset. Tarkasteltaessa aluetta mielikuvat on tärkeä osa kotiutumista, sillä henkilön tulisi luoda tietynlainen suhde alueeseen, ennen kuin se tuntuu kodilta. Tavallisesti alueeseen yhdistetyt mielikuvat liittyvät sijaintiin, palveluihin, asukkaisiin, tapahtumiin ja alueen yleiseen ilmapiiriin sekä erikoispiirteisiin. (Zimmerbauer 2007: 33; Äikäs 2006: 153.)

Tutkielmani tavoitteena onkin selvittää, minkälaisia ennakkomielikuvia opiskelijoilla oli Vaasasta ennen kuin he muuttivat alueelle. Selvitän myös, ovatko nämä mielikuvat muuttuneet jollain tavalla alueella asumisen aikana vai ovatko ne edelleen samanlaisia. Olen myös kiinnostunut opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmista ja siitä aikovatko he jäädä Vaasaan valmistumisen myötä ja mitkä tekijät tähän vaikuttavat.

Tutkimustavoitteeni selvittämiseksi käytän haastattelututkimusta, jonka tarkoituksena on tuoda esiin opiskelijoiden käsityksiä ja kokemuksia Vaasasta. Tutkin sitä, kuinka runsaita ennakkomielikuvia opiskelijoilla oli, mikä niitä oli synnyttänyt, vaikuttivatko ne myönteisesti tai kielteisesti alueelle muuttoon ja loivatko ne odotuksia tai pelkoja tulevasta. Olennaista on myös se, kehittyvätkö mielikuvat alueella asumisen myötä. Keskityn tarkastelemaan muun muassa alueen sijainnin, ruotsin kielen, kotoisuuden ja viihtyvyyden merkitystä opiskelijoille. Selvitän myös vaikuttavatko nämä ja erilaiset mielikuvat tulevaisuudensuunnitelmiin joko kannustaen jäämään tai lähtemään Vaasasta.

Valitsin tutkimusaiheeni omien kiinnostusteni ja kokemusteni perusteella. Olen tehnyt kandidaatin tutkielman alueellisesta identiteetistä ja sen näkymisestä helsinkiläisissä ja halusinkin jatkaa kulttuurimaantieteen parissa keskittyen tällä kertaa Vaasaan. Itse olen alkuperin kotoisin Vihdistä ja tiedostin omat syyni muuttaa Etelä-Suomen vilinästä Pohjanmaan lakeuksille. Omaan muuttopäätökseeni vaikutti rauhan kaipuu ja tarve päästä opiskelemaan pienempään kaupunkiin kuin Helsinki tai Tampere. Ennakkomielikuvissani näin Vaasan sopivan kokoisena opiskelijakaupunkina, jonka viihtyisyys ja etäinen sijainti houkuttelivat minua. Olin käynyt Vaasassa kerran aikaisemmin ja rakastuin kaupunkiin välittömästi.

1.2. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmani kiteytyy mielikuvien tarkasteluun ja niiden vaikutuksiin. Tavoitteena on selvittää, kuinka runsaita ja minkälaisia ennakkomielikuvia opiskelijoilla on, ovatko mielikuvat säilyneet ennallaan, muuttuneet tai lisääntyneet ja vaikuttavatko ne tulevaisuudensuunnitelmiin.

Täten tutkimuskysymykseni ovat:

1. Minkälaisia ennakkomielikuvia Vaasan ulkopuolelta alueelle muuttaneilla opiskelijoilla oli?
2. Kehittyivätkö mielikuvat alueella asumisen myötä?
3. Vaikuttavatko mielikuvat tulevaisuudensuunnitelmiin?

Vastaukset tutkimuskysymyksiin tulevat esille haastatteluaineiston analysointivaiheessa. Oletuksenani on, että opiskelijoilla on selkeitä mielikuvia, jotka voivat liittyä ruotsin kieleen, alueen ominaisuuksiin tai väestöön. Kenties pohjalaisuus vaikuttaa opiskelijoiden suhtautumiseen. Oletan, että ennakkomielikuvat luovat odotuksia ja toiveita Vaasassa asumisen suhteen. Yleisenä oletuksena on myös, että Vaasa on monella opiskelijalle ainoastaan paikka, jossa asutaan opiskelujen ajan ja valmistumisen jälkeen muutetaan muualle. Tutkimukseni selvittää ovatko nämä oletukset totuusperäisiä vai ainoastaan stereotyyppioita.

1.3. Teoriatausta

Pro gradu -tutkielmani keskittyy tarkastelemaan kulttuurimaantieteen viitekehyksessä opiskelijoiden mielikuvia, kokemuksia, tunteita ja ajatuksia Vaasasta, Vaasassa asumisesta ja vaasalaisista. Etenkin alueellinen identiteetti, alueimago, paikkaan kiinnittyminen, paikan henki ja käsitys kodista ovat olennaisia käsitteitä, joiden valossa tarkastelen tutkimusaiheeni.

Vaasa tunnetaan merenranta- ja opiskelijakaupunkina, joka on kuuluisa alueella sijaitsevasta energiaklusterista, historiallisuudesta sekä auringonpaisteesta. Täten tutkimusaiheeseeni liittyy myös paikkamarkkinoinnin käsite, joka tarkoittaa prosessia, jossa paikallinen toiminta kohdistetaan kohteena olevien ihmisten kysynnän mukaan. Tarkoituksena on enimmäistään sosiaalisten ja taloudellisten toimintojen tehokkuus, jotta asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Täten paikat voivat olla ikään kuin markkinoitava tuote, joka py-

ritään myymään joko kokonaisuena tai pakettina, joka koostuu mahdollisuuksista ja ominaisuuksista. Paikat myydään ja markkinoidaan tuotteiden kaltaisesti erilaisille asiakasryhmille, joiden tarpeissa on eroavaisuuksia. Sama fyysinen paikka voi näyttäytyä erilaisena olosuhteista riippuen, mikä mahdollistaa sen, että tietty paikka voidaan myydä samanaikaisesti useille eri ihmisille. Paikan myyminen useille eri tahoille on mahdollista, sillä myyminen ei perustu vaihdantaan tai omistusoikeuteen. Toisin sanoen paikka ei kulu, vaikka sitä käytettäisiin yhtäaikaaisesti. (Ashworth & Voogd 1994: 41–45.)

Paikkojen ja alueiden viehätys on tutkimukseni kannalta olennainen, sillä tarkastelen opiskelijoiden sitoutumista Vaasaan. Paikkamarkkinoinnin tulisi perustua harkintakykyyn ja laajaan tietämykseen alueesta. Paikkaa ei tulisi kuitenkaan tarkastella riippumattomasta ja neutraalista näkökulmasta, vaan ennemminkin suhteessa kilpaileviin vaihtoehtoihin. Toisin sanoen olennaista on huomioida se, minkälaisia vaihtoehtoja ihmisillä on ja minkälaisen tekijöiden pohjalta he tekevät päätöksensä. Paikkamarkkinointi ei kuitenkaan perustu pelkästään markkinoidun ja vastaanotetun imagon samankaltaisuuteen. Siihen liittyy olennaisesti saavutettujen tavoitteiden ja ennalta määritettyjen päämäärien suhde. Paikkamarkkinointi perustuu kokonaisvaltaiseen suunnitteluun joko mieltymysten pohjalta tai osana paikallista hallintoa. Toisaalta siihen liittyy myös valinta siitä, että haakudutaanko paikkamarkkinoinnin piiriin vai pidättäydytäänkö siitä. (Ashworth & Voogd 1994: 50–51.)

Myös mielikuvan käsite on olennainen, sillä haastatteluaineistoni selvittää mielikuvien syntyä, muutoksia ja vaikutuksia. Mielikuva tarkoittaa siis jostakin kohteesta muodostuvaa käsitystä. Se liittyy vahvasti imagoon, jota tulkitaan yleensä niin, että myös mielikuvien merkitys huomioidaan. Mielikuvat vaikuttavat yhteiskunnallisten ilmiöiden rakentumiseen. Niiden luomaa todellisuutta ei kuitenkaan voi verrata konkreettisen todellisuuden kanssa, sillä mielikuvat ovat aineettomia, kuten tieto ja uskomuksetkin. Kuitenkin mielikuvia voidaan myös tulkita monelta eri näkökannalta, mikä aiheuttaa toisinaan ongelmia. Tällöin ongelmaksi voi muodostua imagotyön kriitikittömyys tai mielikuvien liian laaja soveltaminen. (Äikäs 2006: 154.)

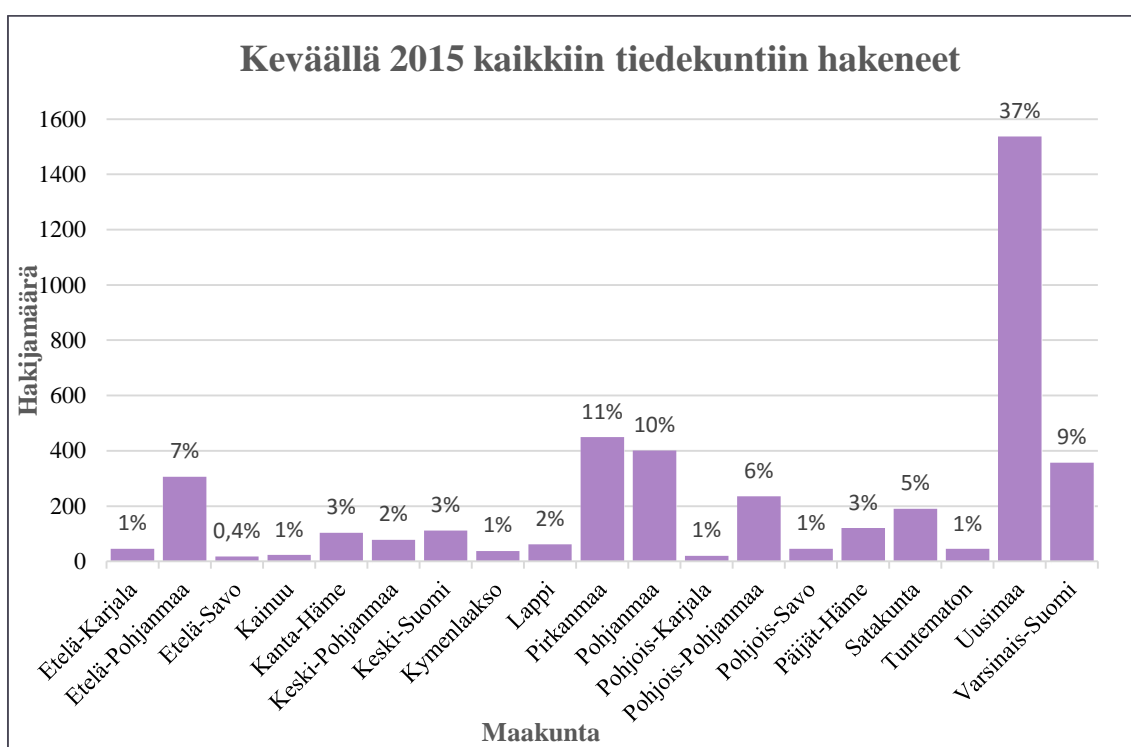
Myös muuttoliike liittyy tutkimusaiheeseen, sillä tarkastelen opiskelijoita, jotka ovat muuttaneet Vaasaan Pohjanmaan ulkopuolelta. Täten tarkastelen tutkimuksessani myös erilaisia työntäviä ja vetäviä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelijoiden muuttopäätöksiin. Muuttoliike tarkoittaa fyysistä siirtymistä alueelta toiselle, jolloin tarkoituksena on joko pysyvä tai pitkäaikainen maantieteellisen alueen vaihto. Tutkimuksessani keskityn tarkastelemaan opiskelijoita, jotka muuttivat Vaasaan pääasiassa opintojen takia. Muuttoliike syntyy yhteiskuntien taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestä, jonka myötä alueiden välille muodostuu eroja. (Heikkilä, Rintala, Airio & Kainulainen 2002: 28–29; Korhiosaari & Söderling 2007: 239–240.)

2000-luvulla noin joka neljäs kunta ja joka kolmas maakunta on muuttovoittoalue. Pääasiassa muuttovoittoa saavat alueet sijaitsevat suurimpien yliopistokaupunkien ja yksittäisten maakuntakeskusten läheisyydessä. Vaasa on opiskelijakaupunki, jonne muuttaa opiskelijoita eri puolilta Suomea. Aluetta voidaankin pitää muuttovoittoalueena, sillä Vaasassa sijaitseva yliopisto houkuttelee tuhansia koulutuspaikkaa hakevia opiskelijoita vuosittain. (Aro 2007.)

Suurin osa Vaasan yliopiston opiskelijoista muuttaa Vaasaan opintojen takia Pohjanmaan maakunnan ulkopuolelta. Tämän takia on merkityksellistä tutkia opiskelijoiden ennakkomielikuvia ja niiden muutoksia. Seuraavassa havainnollistan yksinkertaisten tilastokuvien avulla maakunnittain tarkasteltuna, mistä opiskelijat hakevat Vaasan yliopistoon. Tarkastelen vuoden 2015 tilastoja, sillä ne tarjoavat tuoreita tietoja hakijoiden ja hyväksytyjen määristä. Vuosien 2011–2014 tilastot eivät juurikaan poikkea vuoden 2015 tilastoista, minkä takia vanhempien tilastojen tarkastelu ei ole tässä yhteydessä merkityksellistä.

Yleisesti oletetaan, että Vaasan yliopistoon hakevat pääasiassa jo Pohjanmaalla asuvat opiskelijat sekä lähimaakunnissa, kuten Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla, asuvat opiskelijat. Usein ajatellaankin, että Uudenmaan opiskelijoiden keskuudessa Helsingin, Tampereen ja Turun yliopistojen suosio on ylivoimainen ja opiskelupaikkojen haku keskittyy pääasiassa näihin yliopistoihin. Kuitenkin tilastot paljastavat toista, sillä niiden mukaan Uudelta maalta haetaan kaikista eniten Vaasan yliopistoon (ks. Kuvio 1). Täten Vaasan yliopisto

nähdään myös kiinnostavana vaihtoehtona pääkaupunkiseudun suuryliopistojen rinnalla. Tarkasteltaessa pylväskuviota voidaan todeta, että jopa 37 % kevään 2015 hakijoista oli Uudeltamaalta, mikä on yli kolmasosa hakijoista. Toiseksi eniten haetaan Pirkanmaan ja Pohjanmaan maakunnista, joiden prosentuaalinen hakijamäärä on yhteensä kuitenkin vain noin 20 %. Jonkin verran hakijoita oli myös Varsinais-Suomesta, Satakunnasta sekä Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaalta. Merkittävän vähän hakijoita oli muista maakunnista, kuten Lapista, Kymenlaaksosta ja Kainuusta.

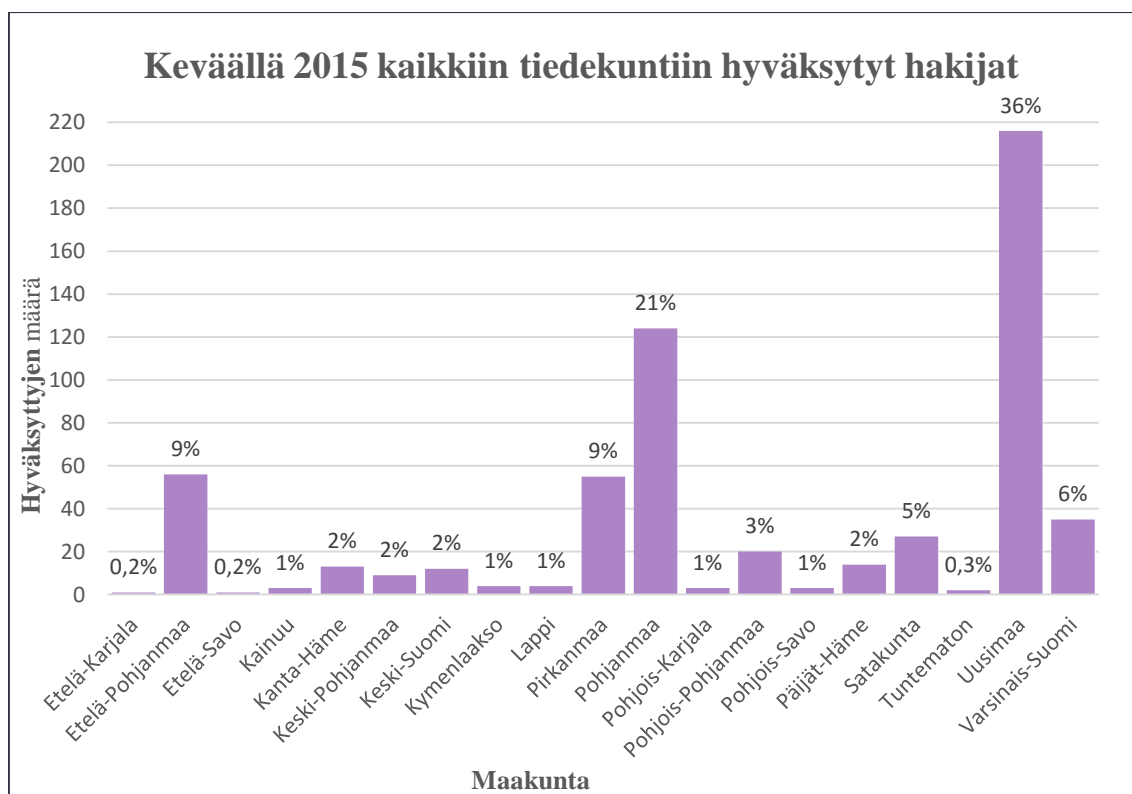

Kuvio 1. Keväällä 2015 kaikkiin tiedekuntiin hakeneet.

Toisin sanoen Uudeltamaalta hakeneiden opiskelijoiden määrä on tilastollisesti merkittävän suuri. Kun tarkastellaan Vaasan yliopistoon hyväksytyjen määrää keväänä 2015, huomataan yhtäläisyyksiä aikaisempien tilastojen kanssa. Kuviosta 2 huomataan, kuinka jälleen Uudeltamaalta hyväksytyjen henkilöiden määrä on merkittävä 36 %. Toiseksi eniten hyväksytyjä on selkeästi Pohjanmaalta, jolloin 21 % opiskelupaikan saaneista

henkilöistä oli Pohjanmaalta. Täten voidaan huomata, että Pohjanmaan maakunnan prosentti on suurempi hyväksytyjen osalta kuin hakijoiden. Tämä kertoo Pohjanmaalta hakeneiden henkilöiden motivaatiosta ja paremmasta valmistautumisesta pääsykokeeseen. Saattaa olla, että oman alueen yliopistoon hakevat henkilöt ovat motivoituneita, sillä kynnys lähteä kauemmas opiskelemaan on suurempi.

Kolmanneksi eniten hyväksytyjä hakijoita oli Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnista, mikä ei sinänsä yllätä. Tampereen alueelta on hyvät raideyhteydet Vaasaan, mikä helpottaa matkustamista alueiden välillä. Toisaalta Vaasan yliopisto on varmasti myös luonnollinen vaihtoehto Etelä-Pohjanmaalta hakeneille henkilöille, sillä Vaasa on maantieteellisesti lyhyen matkan päässä. Vaasan monipuolisuus varmasti korostuu myös verrattaessa Vaasan yliopiston koulutustarjontaa esimerkiksi lähellä sijaitseviin Seinäjoen tai Jyväskylän korkeakouluihin.

Kuvio 2. Keväällä 2015 kaikkiin tiedekuntiin hyväksytyt hakijat.

Tarkasteltaessa hallintotieteiden koulutusohjelmaan hyväksytyjä henkilöitä keväällä 2015, huomataan samanlaisia piirteitä kuin aikaisemmissa tilastokuvioissa (Kuvio 3). Suurin osa opiskelupaikan saaneista on Uudenmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnista. Kuitenkin ero Uudenmaan ja Pohjanmaan välillä on kaventunut, sillä hyväksytyjä opiskelijoita on molemmista maakunnista 23 %. Yhteensä tämä on melkein puolet kaiken kaikkiaan valitusta opiskelijamäärästä. Etelä-Pohjanmaalta hyväksytyjä hakijoita on puolestaan 19 %, mikä on melkein viidesosa kaikista hyväksytyistä hallintotieteilijöistä. Verratessa Etelä-Pohjanmaalta hyväksytyjen hallintotieteilijöiden määrään suhteessa kaikkiin hyväksytyihin hakijoihin huomataan, että Etelä-Pohjanmaan prosentuaalinen osuus on selvästi korkeampi hallintotieteilijöiden osalta. Tätä selittää Etelä-Pohjanmaalaisten nuorten kasvava kiinnostus hallintotieteiden koulutusalaan kohtaan.

Kuvio 3. Hyväksytyt hallintotieteilijät keväällä 2015.

Muualta hyväksytyjä hallintotieteilijöitä on muun muassa Pirkanmaalta 10 %, Kanta-Hämeestä 8 % ja Pohjois-Pohjanmaalta 6 %. Muista maakunnista hyväksytyjen määrä

on merkityksettömän pieni. Yllättävää on, että Pirkanmaalta hyväksytyjä hakijoita oli ainoastaan 10 %, sillä alueelta on hyvät kulkuyhteydet Vaasaan, eikä junamatka kestä kuin muutaman tunnin. Tähän kuitenkin varmasti vaikuttaa se, että Tampereen yliopisto tarjoaa myös mahdollisuuden opiskella hallintotieteitä, mikä varmasti on monelle Pirkanmaalla asuvalle hakijalle ensisijainen vaihtoehto. Saattaakin olla, että kynnys lähteä opiskelemaan kauas kotiseudulta pienempään kaupunkiin on suuri, silloin kun oma alue tarjoaa lähes vastaavanlaisia opiskelumahdollisuuksia.

Uudenmaan hakijoiden ja hyväksytyjen suurta määrää selittää varmasti myös se, että alueella asuu paljon enemmän ihmisiä kuin esimerkiksi Pohjanmaalla tai Varsinais-Suomessa. Täten myös opiskelupaikkaa hakevia henkilöitä on suhteessa enemmän kuin muissa Suomen maakunnissa. Tämä näkyy etenkin Kuviossa 1, jossa tarkastellaan kaikkien hakijoiden määrää. Uudenmaan huima 37 % selittyy osakseen alueen suuren asukasmäärän avulla. Kuitenkin Vaasan yliopisto nähdään varmasti myös kiinnostavana vaihtoehtona Helsingin, Tampereen ja Turun suuryliopistojen rinnalla. Vaasan historiallinen kaupunkikuva, merenranta ja opiskelijakaupungin maine vetoavat ulkopaikkakuntalaisiin. Kuitenkin hakupäätökseen vaikuttaa varmasti myös alhaisemmat hakijamäärät verrattuna pääkaupunkiseudun korkeakouluihin.

Kyseiset tilastokuviot eivät kuitenkaan paljasta, kuinka monelle Vaasan yliopisto oli ensisijainen vaihtoehto. Olisi mielenkiintoista tarkastella esimerkiksi sitä, kuinka moni Uudenmaan hakijoista on hakenut ensisijaisesti Vaasan yliopistoon, vai onko se nähty vain varavaihtoehtona. Olisikin kiinnostavaa tutkia sitä, mitkä seikat edesauttavat sitä, että Uudellamaalla asuvat henkilöt hakevat ensisijaisesti Vaasan yliopistoon opiskelemaan.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että opiskelijoiden muuttoliike on varsin monipuolista, vaikka se kohdistuuakin Vaasaan pääasiassa Uudeltamaalta, Pohjanmaalta, Etelä-Pohjanmaalta ja Pirkanmaalta. Uudenmaan ja Pirkanmaan suosioon vaikuttavat maakuntien suuret asukasmäärät ja etenkin Tampereelta Vaasaan kohdistuvat liikenneyhteydet. Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan hakijoiden suurta määrää selittää puolestaan maantieteellinen sijainti. Vaasa on osa Pohjanmaata, joten alueella jo valmiiksi asuville henkilöille Vaasa

on vaivaton ja luonnollinen vaihtoehto opiskelupaikaksi. Myöskin Etelä-Pohjanmaan läheinen sijainti vaikuttaa olennaisesti merkittävään hakijamäärään alueelta. Yllättävää oli, että Keski-Pohjanmaalta haetaan todella vähän Vaasan yliopistoon, vaikka alueet eivät ole kaukana toisistaan. Toisaalta Keski-Pohjanmaan maakunta on väkilukuunsa nähden huomattavasti pienempi kuin Pohjanmaan tai Etelä-Pohjanmaan maakunnat, mikä vaikuttaa myös hakijamääriin.

2. MIELIKUVAT JA PAIKKA KULTTUURIMAANTIETEESSÄ

Kulttuuri on yksi tärkeimmistä voimista elämän aikana. Käsitteenä se on kuitenkin kompleksinen ja monitulkintainen ja siihen liittyvätkin usein erilaiset elämäntavat ja ennen kaikkea arvot. Kulttuuri määrittää ihmistä ja se voidaan käsittää luonnon vastakohtana. Maantieteessä kulttuuri kytkeytyy erilaisiin suuntauksiin, joista yksi on kulttuurimaantiede. (Mitchell 2000: 13–14.)

Kulttuurin keskeiset vaikutukset näkyvät alueellisessa identiteetissä ja alueimagossa. Kulttuurin tarjoamat elämykset ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen ovat osa alueellisen identiteetin muodostumista. Se myös vahvistaa alueellista imagoa ja kehittää työllisyysmahdollisuuksia. Kulttuuria tarkastellaan usein näistä lähtökohdista, sillä ne luovat pohjan kulttuurisille strategioille. (Lakso & Kainulainen 2001: 36.)

Tässä kappaleessa käsittelen kulttuurimaantieteen keskeisiä elementtejä: alueimagoa, alueellista identiteettiä, paikan henkeä ja paikkaan kiinnittymistä. Ne ovat vahvasti sidoksissa kulttuuriin ja kulttuurimaantieteeseen, sekä ne antavat kattavan pohjan tutkimusaineiston tarkastelulle.

2.1. Imago

Imago tarkoittaa käsitystä, kuvaa tai vaikutelmaa alueesta, organisaatiosta tai henkilöstä. Se on henkinen kuva, jonka syntyyn vaikuttavat kokemukset, asenteet, muistot ja välittömät aistimukset. Yleensä imagon luominen on tietoista ja sillä pyritään vaikuttamaan ihmisten suhtautumiseen. Imagoa voidaan tarkastella kaksijakoisesti joko ulkoa tai sisältä. Täten ulkoa tarkasteltaessa imago näyttäytyy visuaalisena viestinnän keinona. Puolestaan sisältäpäin tarkasteltaessa imago liittyy ihmismieleen ja tietoisuuteen. (Relph 1976: 56; Zimmerbauer 2008: 24.)

Imago vastaa kysymykseen: ”Millainen jokin haluaa olla?” eli minkälaisena esimerkiksi kaupunki tai alue halutaan koettavan sen ulkopuolella (Äikäs 2006: 153). Imago kuvaa

sisäisiä toimintoja ja se kehittyy toiminnallisten, havainnoitavien sekä koettavien asioiden mukaan. Imagon tarkoitus on edesauttaa tulkintojen tekemistä jo olemassa olevan tiedon pohjalta ja ohjata käytöstä. Se ei kuitenkaan koostu pelkistä kuvista, jotka kuvaavat objektiivista todellisuutta, vaan imago käsittää tarkoituksenmukaisia tulkintoja siitä, mikä on olemassa ja minkä uskotaan olevan olemassa. Esimerkiksi yritys voi ympäristön suojeeluun liittyvien valintojen tai mainonnan avulla luoda eettisen imagon. (Relph 1976: 56; Äikäs 2004: 56.)

Erilaiset mielikuvat, symbolit ja merkitykset ovat vahva osa imagoa. Tällöin mielikuvia määrittääkin kohteesta saadut tiedot, joiden avulla voidaan muodostaa käsitys kohteesta. Esimerkiksi Vaasaan yhdistetään usein suomenruotsalaiset, Helsinkiin stadilaisuus ja kätiseutuylypeys sekä Kuopioon kierot savolaiset. Tämän tyyppisiä mielikuvia on hankala muuttaa, sillä ne ovat usein juurtuneet ihmisten mieliin. (Zimmerbauer 2008: 24.)

Imago-käsitteen käyttöön vaikuttavat tieteellisessä yhteydessä niin asiayhteys kuin tutkimusote ja tutkimustapa. Puolestaan viestinnässä ja markkinoinnissa imago ymmärretään tarkoituksella tuotettuna mielikuvana. Usein median ja mainonnan avulla pyritään välittämään tietynlainen kuva erilaisista alueista tai paikoista. Esimerkiksi Vaasa on tunnettu Wasa- ja Tropiclandiasta, Lappiin yhdistetään usein erilaiset hiihtokeskukset ja Helsinki tunnetaan kulttuuripääkaupunkina, josta on nopeat laivayhteydet Viroon. Toisinaan median välittämä kuva on kuitenkin varsin yksipuolinen, jos mainostus keskittyy vain tiettyihin elementteihin. Imagoon liittyy myös subjektiivisen imagon ulottuvuus, sillä sen kehitykseen vaikuttavat toiminnalliset, konkreettiset ja koettavat tekijät. Tuotetun imagon välittyminen kohdeyleisölle riippuu vastaanottajan henkilökohtaisista valmiuksista omaksua imago. (Äikäs 2006: 153.)

Mielikuvat ja imago liittyvät vahvasti toisiinsa. Yksinkertaistettuna imagon ja mielikuvan erottaa toisistaan vain se, että imago liittyy aktiiviseen toimintaan organisaatioiden, alueen tai kaupungin sisällä, kun taas mielikuva on ulkopuolisille toimijoille muodostunut käsitys. On tärkeää erottaa mielikuvat ja imago toisistaan, sillä kaupunkien tai alueiden tavoitteellinen imago ei aina kohtaa mielikuvien kanssa. Tähän liittyy myös imagomark-

kinointi, joka pyrkii muuttamaan ihmisryhmien mielikuvia haluttuun suuntaan. Mielikuvien muutos on osa paikkamarkkinointia, imagoa ja profiloitumista. Tietynlaisen imagon luominen vaatiikin tietoista työtä, mutta mielikuva jostain alueesta syntyy itsestään. Esimerkiksi kokemusten perusteella syntyneet kielteiset mielikuvat alueesta voivat edesauttaa sitä, että tavoiteltu imago ei näyttäydy halutulla tavalla vastaanottajan silmissä. Toisinaan alueiden imagoa pyritään parantamaan, jotta kielteiset mielikuvat muuttuisivat myönteisimmiksi. Imagoa voidaan parantaa uudisrakentamisen, palveluiden parantamisen, tapahtumien tai yhdessä tekemisen avulla. (Zimmerbauer 2007: 33; Äikäs 2006: 153.)

Vaikka mielikuvien ja imagon suhde on kiistaton, kuuluvat käsitteet eri käsitejärjestelmiin. Imago on viestinnällinen termi, kun taas mielikuva perustuu psykologiseen lähestymistapaan. Toisin sanoen imago on kytköksissä merkkien ja symbolien tuottamiseen. Puolestaan mielikuva viittaa käsitettyjen merkitysten muodostumiseen saatujen tietojen perusteella. Kuitenkin erilaiset tulkinnat vaikuttavat mielikuvien muodostumiseen, joten ei voida ajatella, että imago suoranaisesti tuottaa mielikuvia kaikkien ihmisten mieliin. Mielikuvan ja imagon suhde liittyy lähettäjän ja vastaanottajan suhteeseen. Toisin sanoen mielikuvan sisäisen olemuksen takia lähettäjän tulee muuntaa se ulkoisiksi merkeiksi eli imagoksi. Tällöin vastaanottaja purkaa imagon mielikuviksi. (Zimmerbauer 2001: 118–119.)

Maantieteellisessä tutkimuksessa mielikuvien tarkastelu liittyy graafisuuteen, kuviin ja aistein havaittuun ympäristöön. Nämä tutkimusalat ovat nimenomaan kiinnostuneita mielikuvien muodostumisesta. Mielikuvia voidaan tarkastella viidessä eri kategoriassa. Ensimmäinen kategoria on kuvaavat ja kuvailevat mielikuvat, joihin kuuluvat kuvat ja veistokset. Kaupungissa tällaiset mielikuvat voivat ilmetä mainoksina ja esitteinä. Toiseen kategoriaan kuuluvat optiset tai näkyvät mielikuvat, joiden merkitys on puhtaasti kuvallinen. Tällöin tietyt historialliset rakennukset voidaan yhdistää kaupunkien imagoon. Kolmanteen kategoriaan kuuluvat luokittelun ja ajattelun tuloksena havainnollistetut mielikuvat. Tähän liittyy olennaisesti mielikuvatutkimukset, jotka selvittävät asukkaiden mielipiteitä muista alueista. Neljänteen kategoriaan kuuluvat mentaaliset mielikuvat, joihin

kuuluvat unelmat, fantasiat, ideat ja muistot. Viidenteen ja viimeiseen kategoriaan kuuluvat puolestaan kielelliset mielikuvat. Niillä on suuri merkitys kaupunki- ja aluemarkkinoille, sillä kirjallisuudessa ja lehdissä kirjoitetut asiat vaikuttavat kaupunki-imagoon. (Äikäs 2006: 154–155.)

Toisaalta myös imagon rakentaminen ja imagotyö liittyvät vahvasti imago-käsitteeseen. Käytännössä imago ei kuitenkaan voi muodostua ilman perustaa, sillä esimerkiksi alueen ominaisuudet ja piirteet vaikuttavat alueimagon muodostumiseen. Imagotyöllä tarkoitetaan kokonaisuutta, joka liittyy alueen imagon muodostumiseen ja kehittymiseen. Se siis tarkoittaa toimenpiteitä, jotka liittyvät imagon rakentamiseen. Imagotyöhön liittyy imagoa koskevien päätösten tekeminen, joihin liittyy nykytilanteen selvitys, imagon suunnittelu ja toteutus. Toisinaan esimerkiksi yritysten imagoa pyritään parantamaan tietoisesti, minkä avulla tavoitellaan parempaa myyntiä ja menestystä. Erilaiset keinot voivat liittyä muun muassa eettisempiin valintoihin, asiakaskokemusten parantamiseen tai mainontaan. (Zimmerbauer 2007: 32; Äikäs 2006: 153.)

Maisemat, jotka on luotu tietoisesti imagotarkoitukseen, ovat imagomaisemia. Niillä on keskeinen merkitys kaupunkien ja alueiden kehityksessä ja tällaisiin maisemiin voivatkin kuulua muun muassa Koli, Tammerkosken silta tai Merenkurkun saaristo. Imagomaisemat kuuluvat osaksi imagotyötä ja niiden merkitystä kaupunkimarkkinoinnissa pyritään korostamaan. Tarkoituksena on, että tämänlaiset maisemat näyttäytyisivät houkuttelevina vierailukohteina, minkä myötä koko alueen imago vahvistuisi. Kuitenkaan maisemien muodostuminen ja määrittely ei ole yksinkertaista, sillä useinkaan imagoa koskevat arviot tai suunnitelmat eivät näy varsinaisessa imagomaisemassa. (Äikäs 2004: 58–76.)

2.2. Alueimago

Alueimago tarkoittaa syntynyttä kuvaa, joka koostuu yksilöiden kokemuksista ja ryhmien aikomuksista aluetta kohtaan. Sen syntyyn vaikuttaa sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurillinen kehitys. Alueimagoon vaikuttaa myös alueen asukkaiden elämäntavat, alueen eri-

tyispiirteet, elinkeinotoiminta ja arkkitehtuuri. Se riippuu ajasta ja paikasta ja sen kokeminen on yksilöllistä. Käsitteenä alueimago voi olla joko selkeä ja yksinkertainen tai kompleksinen ja ristiriitainen. Tähän ratkaisemattomaan kysymykseen ei ole selkeää vastausta, sillä yhteiskunnat ovat luonnostaan monitulkintaisia. (Anholt 2010: 38; Lakso & Kainulainen 2001: 38; Relph 1976: 56.)

Sekä vertikaalinen että horisontaalinen rakenne voivat kuvata alueimagoa. Vertikaaliseen rakenteeseen kuuluu voimakkaat tunteet ja kokemusten syvyys, jotka vastaavat tunteita alueelle kuulumisesta tai kuulumattomuudesta. Puolestaan horisontaalinen rakenne käsittelee aluetta koskevan tiedon leviämisen sosiaalisten kontaktien ja verkostojen kautta esimerkiksi ryhmä- tai yksilötasolla. (Relph 1976: 56.)

Myös kulttuuri vaikuttaa olennaisesti alueimagon syntyyn, sillä kulttuuri on eräänlainen markkinoinnin väline. Kulttuurin avulla rakennettu ympäristö viestii asukkaille arvoista ja luo erilaisia mielikuvia. Useinkaan kulttuurin vaikutusta alueimagoon ei suunnitella etukäteen, vaan se vaikuttaa pelkällä olemassaolollaan. Kulttuuri näkyy selkeästi esimerkiksi Etelä-Pohjalaisuudessa, sillä muun muassa Duudsonit ja jussipaidat yhdistetään vahvasti osaksi paikallista imagoa. (Riukulehto 2001: 11.)

Kulttuuri luo erilaisia heijastusvaikutuksia alueelliseen imagoon, sillä se vaikuttaa imagoon taloudellisesti. Maakuntien tasolla imago voidaan määrittää ihmisten alueellisten uskomusten, arvioiden ja vaikutelmien summaksi. Alueimago on käytännössä alueellisten mielikuvien luomista, joihin liittyy erilaisia arvoja ja asenteita. Vaasaan yhdistetään usein ruotsinkielisyys, meren läheisyys ja pohjalaisuus, jotka ovat vahva osa alueen imagoa. Yleisesti ajatellaan myös, että Vaasan energiaklusteri ja asema Pohjanmaan keskukseksi ovat merkittäviä tekijöitä imagon kannalta. (Lakso & Kainulainen 2001: 38.)

Alueimago vaikuttaa suuresti alueen menestykseen, sillä hyvä alueimago edesauttaa kasvua, tunnettavuutta ja menestystä. Menestykseen johtaa asianmukainen kulttuureja yhdistävä vaihdanta, joka luo suvaitsevan ja avarakatseisen ympäristön. Vaihtokaupan myötä taitojen, tietämyksen, tuotteiden, pääoman ja ihmisten määrä lisääntyy. Täten toisiaan ymmärtävät ihmiset menestyvät paremmin, mikä johtaa siihen, että ihmiset, jotka

menestyvät harjoittavat vaihdantaa vapaammin saaden molemminpuolista voittoa. Hyvä alueimago vaikuttaa yritysten sijaintipäätöksiin, minkä takia joskus imago pyritään muuttamaan yritysten toivomusten kaltaiseksi. Hyvä alueimago myös houkuttelee matkailijoita ja asukkaita ja se helpottaa yritystoimintaa. Monilla alueilla matkailuimago perustuu kulttuuriin, minkä takia organisaatiot pyrkivät luomaan myönteisen kuvan itsestään. Se edesauttaa alueen houkuttelevuutta matkailijoiden ja asukkaiden silmissä. Vaasa on tunnettu energia-alan yrityksistä, jotka ovat sijoittuneet erityisesti Runsorin alueelle. Sijaintipäätöksiin on vaikuttanut varmasti Vaasan energiaklusterin maine, osaavan työvoiman runsaus sekä liikenneyhteydet. (Anholt 2010: 42–43; Lakso & Kainulainen 2001: 38–39.)

Puolestaan huonon alueimagon takia menestyksen saavuttaminen ei ole yhtä yksinkertaista. Myönteistä alueimagoa ei voi ostaa, vaan sen eteen tulee tehdä töitä. Alueen sijainti voi luoda haitallisen ympäristön alueimagon kehitykselle. Köyhien maiden alueilla on huonot edellytykset luoda myönteinen alueimago. Tällöin valtion kokonaisimago on niin kielteinen, että yksittäisen alueen on hankala saavuttaa myönteistä imagoa. Alueimagon ja maineen parantumiseen liittyy yleensä taloudellinen ja poliittinen kehitys. Suomessa heikko alueimago voi johtaa tiettyjen alueiden segregoitumiseen, kun huonomaineisilta alueilta halutaan muuttaa pois. Tällaisia alueita on esimerkiksi Helsingin Vuosaari, Vaasan Ristinummi ja Kotkan Karhuvuori. Lähtöalueen työntäviä tekijöitä ovat muun muassa alueen turvattomuus, heikot palvelut ja liikenneyhteydet sekä alhainen viihtyvyys. (Anholt 2010: 50.)

Alueimagon parantaminen on yleensä kallista ja vaikeaa. Siihen liittyy elinvoimaisen ja inspiroivan pitkän aikavälin suunnitelman luominen alueen kehittämiseksi. Suunnitelma sisältää pyrkimyksen hyvään johtajuuteen, taloudellisen ja sosiaalisen uudistuksen, tehokkaan yhteyden politiikan ja kulttuurin välille, infrastruktuurin ja koulutuksen. Parempi imago on siis suora seuraus johtajuudesta ja hyvästä hallinnosta. Käytännössä alueimagon parantaminen voi tarkoittaa erilaisia hankkeita, joiden tarkoituksena on lisätä alueen yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä, parantaa palvelutarjontaa sekä luoda alueesta uusia myönteisiä mielikuvia. (Anholt 2010: 50–51.)

Alueimago vaikuttaa alueen asukkaiden omaan identiteettiin ja imagoon. On luonnollista, että ihmiset määrittävät itsensä kaupungin, alueen tai valtion kautta, jolloin alueen ominaisuudet vaikuttavat asukkaiden henkilökohtaiseen käsitykseen itsestään. Täten käsitys itsestä ei ole riippuvainen pelkästään kehonkuvasta, vaan siihen vaikuttavat perhe, naapurusto, ympäristö, kansalaisuus, alue sekä ihmiskunta. (Anholt 2010: 157.)

2.3. Identiteetti

Identiteetti on yksi lukuisista keinoista, jonka avulla yksilö voi määrittää itsensä. Se vastaa kysymykseen ”Kuka tai mikä minä olen?”. Identiteetti voidaan määrittää minuutena tai samankaltaisuutena, jonka syntymiseen vaikuttavat erilaiset ominaisuudet, kuten ikä, sukupuoli tai uskonto. Se voidaan määrittää myös me-käsitteen eroina muut-käsitteestä ja sitä voi tarkastella niin yksilön kuin ryhmänkin näkökulmasta. Perinteisesti identiteetin käsite liitetään filosofiaan tai psykologiaan, jotka molemmat pyrkivät selittämään identiteettiä. (Paasi 2003: 475.)

Filosofisen käsityksen mukaan identiteetti koostuu yksilön omakuvasta sekä keskeisistä arvoista ja uskomuksista. Identiteetti tarkastelee oliota ja sitä määrittäviä ominaisuuksia, jotka erottavat sen muista. Se myös määrittää tavan, jolla yksilö hahmottaa ja kokee itsensä. Epistemologian eli tieto-opin mukaan identiteetissä on kyse yhteydestä, joka välittää yksilön käsitysten ja itsetietoisuuden välillä. Tällöin pohditaan, mitkä yksilön käsitykset selittävät itsetietoisuutta. (Garrett 1998: 96; Hankamäki 1995: 75–76.)

Psykologisen käsityksen mukaan identiteetti puolestaan kuvaa minuutta, jonka lähtökohdiana pidetään yksilöllisyyttä ja minuuden kokemista. Tällöin identiteetti kuvaa henkilöä omana itsenään ajatuksineen, tunteineen, mielikuvineen ja toiveineen. (Sarkkinen 1996: 81.) Ruumiillisen käsityksen mukaan identiteetti on fyysistä jatkuvuutta eri aikoina, toisin sanoen biologisesti ihminen pysyy samana koko elämänsä ajan (Garrett 1998: 41).

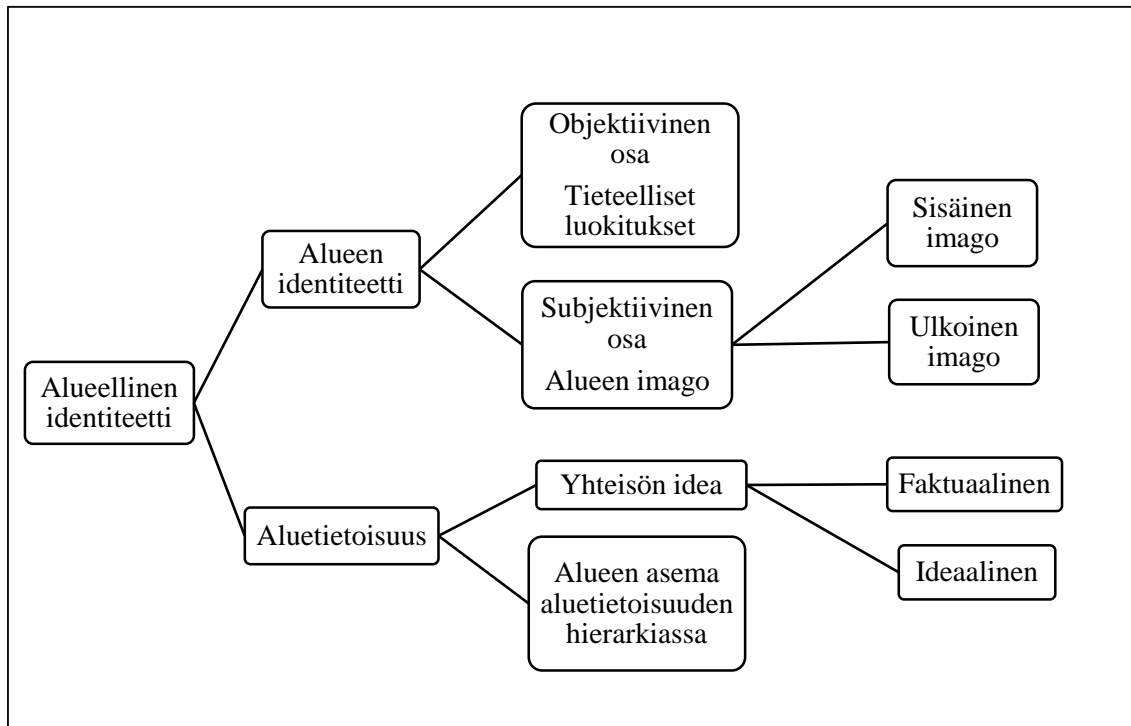
Perinteisestä identiteetin määritelmästä eroava Stuart Hallin (1999: 21–23) käsitys syventää identiteetin tarkastelua entisestään. Hall määrittelee identiteetin kolmen eri käsityksen

avulla, joita kuvaavat valistuksen-, sosiologisen- ja postmodernin subjekti. Valistuksen subjekti määrittelee ihmisen ominaisuuksiltaan järkeväksi ja toimintakykyiseksi, jotka muodostavat ihmisen keskuksen. Hall määrittelee ihmisen sisäisen keskuksen tämän identiteetiksi. Sosiologisen subjektin mukaan identiteetti koostuu ihmisen ja yhteiskunnan suhteesta ja vuorovaikutuksesta. Tällöin yksilö ottaa huomioon ulkopuolisen maailman arvot ja merkitykset, joka lisää yhtenäisyyttä ja edesauttaa yksilöä liittämään kokemansa subjektiiviset tunteet objektiivisiin paikkoihin. Postmoderni subjekti määrittää identiteetin epäyhtenäiseksi ja vaihtelevaksi, joka määrittyy historiallisesti. Tällöin yksilö kokee erilaisia identiteettejä ajankohdasta ja -jaksosta riippuen, eikä näitä identiteettejä voi määrittää eheäksi kokonaisuudeksi, vaan niitä kuvaa satunnaisuus, erilaisuus ja hajanaisuus.

2.4. Alueellinen identiteetti

Alueellinen identiteetti voidaan määrittää yhteisölliseksi identiteetiksi, joka vastaa kysymykseen ”Mihin minä kuulun?” (Zimmerbauer & Suutari 2007: 350). Sitä kuvaa tietoisuus oman alueen ominaisuuksista, samankaltaisuuksista ja eroista muihin alueisiin nähden (Paasi 1984: 6). Alueellinen identiteetti näkyy Vaasassa kaksikielisyysnä, poikkeuksellisen avoimena ilmapiirinä sekä meren läheisyytenä, jotka erottavat Vaasan muista alueilta. Toisaalta alueellinen identiteetti voidaan myös määrittää konservatiiviseksi ja ylivoimaiseksi alueelliseksi voimaksi, jolla on merkittävä rooli aluesuunnittelussa ja aluekehittämisessä (Paasi 2003: 476–480).

Paasi (1986a: 34–38) määrittää alueellisen identiteetin alueen omaksi identiteetiksi ja asukkaiden kokemaksi identiteetiksi eli aluetietoisuudeksi (ks. kuvio 4). Alueen oma identiteetti koostuu luonnonolosuhteista ja ihmisten vaikutuksesta luontoon sekä alueen historiasta, taloudesta, kulttuurista ja kielistä. Sen tavoitteena on yksilöidä alue omaksi kokonaisuudekseen ja erottaa se suuremmasta kokonaisuudesta. Aluetietoisuus puolestaan ilmenee tunteena alueelle kuulumisesta. Tätä voidaan kutsua myös aluesamaistumiseksi, joka näkyy asukkaiden toiminnassa ja tunteissa. (Zimmerbauer & Suutari 2007: 350.)

Kuvio 4 Alueellinen identiteetti - käsitteen keskeiset merkitykset (Paasi 1986a: 36).

Alueellinen identiteetti ei koske ainoastaan alueen asukkaiden kokemaa aluetietoisuutta, vaan siihen vaikuttaa myös alueen oma identiteetti (Paasi 1986b: 132). Alueen identiteetti voidaan jakaa subjektiiviseen ja objektiiviseen osaan, jotka eivät ole suoranaisesti toisistaan erillisiä vaan ne täydentävät toinen toistaan. Objektiiviseen osa-alueeseen kuuluu tieteelliset ja ulkoiset luokitukset, jotka perustuvat yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia mittaaviin indikaattoreihin. Subjektiiviseen osa-alueeseen kuuluu puolestaan alueen sisäinen ja ulkoinen imago. Sisäiseen imagoon kuuluu alueen asukkaiden oma vaikutelma alueesta ja ulkoiseen kuuluu alueen ulkopuolisten tarkkailijoiden kuva alueesta. Alueen oman identiteetin subjektiivinen osa-alue kuuluu myös aluetietoisuuteen, sillä sekä subjektiivinen että objektiivinen osa-alue vaikuttavat yhteiskunnalliseen kehitykseen. (Paasi 1986a: 34–36.)

Alueen asukkaiden omaa alueellista identiteettiä kuvataan asukkaiden tunteella alueelle kuulumisesta. Sitä kuvaa myös yhteenkuuluvuudentunne muiden alueen asukkaiden

kanssa, alueen ominaispiirteiden ymmärrys ja alueen kokonaisvaltainen hahmottaminen. Aluetietoisuus muodostuu alueen asemasta aluetietoisuuden hierarkiassa ja yhteisön ideasta. Alueen asemalla hierarkiassa tarkoitetaan alueen merkityksellisyyttä yksilölle. Tällaisia alueita voivat olla lapsuuden kotiseutu tai alue, joka herättää paljon muistoja ja joka on vaikuttanut yksilöön. Yhteisön idealla kuvataan faktista ja ideaalista ulottuvuutta, jossa faktinen kuvaa alueen todellisia yhteisöjä ja ideaalinen kuvaa me-henkistä yhteisöllisyyttä alueella. (Paasi 1986a: 34–36.)

Voidaan myös ajatella, että alueellisen identiteetin ja aluetietoisuuden välillä vallitsee suhde, jolloin ne liittyvät kiinteästi toisiinsa. Tällöin aluesamaistuminen ja kokemusperäisyys korostuvat, jolloin alueellinen identiteetti perustuu alueen talouteen, yhteiskuntaan tai ympäristöön. Tämän määritelmän mukaan identiteetti koostuu toiminnallisista suhteista ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. (Sedlacek, Kurka & Maier 2009: 183–184.)

Alueellinen identiteetti voidaan myös määrittää niin samanlaisuuden kokemiseksi kuin erilaisuuden tavoitteluksikin. Tällöin yksilön tulisi tavoitella samanlaisuuden tuntemista alueella tai yhteisössä, mutta hänen tulisi kuitenkin olla erilainen muihin nähden. Kyseisen tulkinnan mukaan alueellisen identiteetin muodostuminen voi perustua alueen vaikutukseen, minkä myötä alueen asukkaat havaitsevat symboleja ja liittävät merkityksiä alueeseen. Tämä edesauttaa sitä, että alue alkaa ajan myötä erottua muista vastaavista alueista eli alueelle muodostuu omanlainen alueimago. Vaasaan yhdistetään usein alueen historiallisuus, joka näkyy etenkin vanhoilla puutaloalueilla sekä arvokkaissa rintamamiestaloissa. (Zimmerbauer 2008: 28–29.)

Alueellista identiteettiä voi tarkastella myös alueen asukkaiden mielipiteiden ja kokemusten kannalta. Tilanteessa, jossa asukkaat kokevat alueen tärkeäksi, mielipiteet ovat positiivisia. Maisemaan tai näkymään samaistuminen on myös piirre, joka kuvaa alueellista identiteettiä. Tällöin alueen maisemasta, kaupunkikuvasta tai yleisnäkymästä tulee asukkaille symbolisesti merkittävä. Täten alueen erikoisuus muodostuu osaksi alueellista identiteettiä. Vaasassa tällainen erikoisuus muodostuu alueen historiallisuudesta, vanhoista puutaloista ja meren läheisyydestä. Voidaankin pohtia vallitseeko tämän kaltaisella

alueella tietty paikan henki. Tämä johtaa siihen, että alueen ominaisuuksien ja rakentamisen merkitys vähenee, jolloin alueen symbolisten kohteiden merkitys kasvaa. Symbolit vaikuttavat alueen ominaisuuksiin markkinoitaessa aluetta. Niiden asema alueen ominaisuuksina on myös tyypillinen. (Zimmerbauer & Suutari 2007: 351; Zimmerbauer 2008: 29.)

Alueen erilaiset symbolit ilmenevät samanlaisina kaikille alueen asukkaille, merkitys kuitenkin vaihtelee yksilön mukaan. Toisin sanoen alueella on kokonaisuutena historiallinen merkitys symbolien perusteella, vaikka alueen ominaisuuksia tulkitaan ja havainnoidaan yksilöllisesti. Tämän tulkinnan mukaan alueellinen identiteetti on alueen vakiintunut asema. Esimerkiksi pohjalaisuuteen yhdistetään vahvasti puukkojunkkarit eli häjyt sekä Lauri Tähkä ja Elonkerjuu. (Ojankoski 1998: 37.)

Alueen oma identiteetti voidaan erottaa asukkaiden paikkaperustaisesta identiteetistä, jolloin alueellinen identiteetti muodostuu ihmisten liittämistä omakohtaisista ajatuksista, tunteista ja merkityksistä, joita he liittävät alueeseen. Havainnoitsijan eli alueen asukkaan asema on siis tärkeä määriteltäessä identiteettiä, sillä hänen kokemuksensa alueen merkityksellisyydestä tai kotoisuudesta määrittävät alueellisen identiteetin. (Ojankoski 1998: 38–39.)

Haastattelemani opiskelijat korostavat sosiaalisten suhteiden merkitystä identiteetille ja kotoutumiselle. Aluesamaistumisen kannalta on myös tärkeää, että Vaasa tuntuu tutulta, liikkuminen paikasta toiseen on vaivatonta ja paikkoihin liittyy muistoja ja kokemuksia. Opiskelijoilla on sekä myönteisiä että kielteisiä kokemuksia Vaasasta, mikä vaikuttaa alueelliseen identiteettiin. Yleensä Vaasa nähdään arvokkaana, tiiviinä ja viihtyisenä paikkana, johon liittyy hyviä muistoja. Kuitenkin toisinaan opiskelijat kaipaavat aktiivisempaa kaupunkikulttuuria ja tapahtumia, jotka elävöittäisivät kaupunkia. Kielteiset käsitykset Vaasasta vaikuttavat usein voimakkaasti kotoisuuden tunteeseen sitä laskevasti.

Kulttuuri vaikuttaa alueellisen identiteetin muodostumiseen, sillä se voimistaa kasvua. Yksilötasolla kulttuuri vaikuttaa eheän identiteetin rakentumiseen, ihmissuhteisiin ja yhteisölliseen toimintakykyyn. Elämyksellinen kulttuuri vaikuttaa myös aluetasolla: se luo

alueellisia symboleja ja konkreettisia kulttuurin muotoja. Niihin kuuluvat rakennukset, kulttuurimaisemat sekä elämäntavat. Alueellinen identiteetti voi esiintyä niin kansallisena identiteettinä, maakunnallisena identiteettinä tai maaseutualueiden yhteisöllisyytenä. (Lakso & Kainulainen 2001: 36–37.)

Vaasan opiskelijat eivät kuitenkaan koe, että Vaasa olisi erityisen kulttuurillinen kaupunki, vaikka alueella on esimerkiksi teatteripalvelut kahdella kielellä, kirjasto, konsertteja, museoita sekä gallerioita. Usein kaivataankin pääkaupunkiseutumaista epätavallista kaupunkikulttuuria, kuten erikoiskahviloita sekä ruoka- ja valotapahtumia. Tähän kenties vaikuttaa se, että kaivataan vaihtelua tavanomaiseen, jo totuttuun kaupunkikulttuuriin, mitä Vaasa ei tarjoa.

Paikaton alue on alueellisen identiteetin vastakohta, sillä identiteetin puuttuminen aiheuttaa paikattomuutta. Tämän kaltainen alue ei sisällä erityisiä tai henkilökohtaisia merkityksiä tai symboleita. Paikatonta aluetta kuvaa keinotekoisuus ja aitouden puuttuminen, joka näkyy kulttuurien häviämisenä. Tämä johtaa siihen, että alueella vallitsevat arvot ja normit pohjautuvat yleiskäsityksiin, eikä alueella vallitse omaleimaisuutta. Alueella rakennukset muistuttavat toinen toistaan, eikä erilaisia merkityksellisiä symbolisia kohteita ole havaittavissa. Näitä keinotekoisia ja massaperustaisia alueita yhdistää jatkuva muutostila rakentamisen ja purkamisen muodossa. Esimerkiksi ostokeskukset, pikaruokaravintolat ja liikennemyymälät muistuttavat toinen toistaan ja niitä esiintyy lähes jokaisessa kaupungissa. Tällaisten massarakennettujen paikkojen tai rakennusten yleisyys johtaa siihen, ettei niihin useinkaan liity symbolisia merkityksiä. (Ojankoski 1998: 41.)

Erilaisten maisemien ja merkityksellisten paikkojen puuttuminen johtaa paikattomuuteen ja paikan tunteen katoamiseen. Kuitenkaan kulttuurillinen ja maantieteellinen yhdenmukaisuus ei ole uusi ilmiö, vaikka sitä kuvaavatkin uudet piirteet. Nykypäivänä ei ainoastaan kopioida muiden toimintamalleja, vaan jopa vältetään omalaatuisempia vaihtoehtoja. Tämä johtaa siihen, että paikat alkavat muistuttaa toisiaan. Laajasti levinnyt asenne paikkojen keinotekoisuudesta on johtanut jopa siihen, että nykyään ei koeta ja luoda paikkoja, jotka perustuisivat suunnitteluun tai aitouteen. Tämän asennoitumisen takia historiallisten

paikkojen ja alueiden kunnostaminen on entistä tärkeämpää, jotta paikkojen aitous ja erikoisuus säilyy. Vaasassa on useita kulttuurisesti ja historiallisesti merkittäviä rakennuksia ja alueita, jotka ovat osa alueen kaupunkikuvaa ja alueellista identiteettiä. (Relph 1976: 79–80.)

Paikattomuuden käsitettä kuitenkin kritisoidaan, sillä se väheksyy kansantajuisesti suosittuja maisemia, joiden asema tutkimuskohteina on merkittävä (Ojankoski 1998: 41). Aukkaiden on luultavasti hankala samaistua ja kiinnittyä massaperustaiseen alueeseen, joka on jatkuvasti suurten muutosten kohteena. Tällöin se ei tunnu kodilta, eikä houkutele viettämään loppuelämää alueella.

2.5. Koti

Kotipaikka luo pohjan ihmisen olemassaololle, sillä tuntemus kodista edesauttaa aluesamaistumista. Samanaikaisesti se luo fyysisen paikan ihmisille, jonne ihminen haluaa palata ja josta lähteä. Koti ei ole ainoastaan paikka, jossa ihminen suorittaa erilaisia aktiviteettejä, kuten nukkumista, syömistä ja rentoutumista, vaan se on osa ihmisten identiteetin muodostumista. Siellä yksilön ja yhteisön identiteetit yhdistyvät ja kohtaavat eniten, kun ihminen kokee olonsa tyytyväiseksi ja turvalliseksi. Koti vahvistaa myös ihmisen suhdetta fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen ympäristöön ja sillä on keskeinen merkitys yksilön kasvulle, kehitykselle ja olemassaololle. Aukkaiden kokemukset alueen kotoisuudesta määrittävät myös alueellista identiteettiä. Tällöin omakohtaiset ajatukset, tunteet ja merkitykset korostuvat. Paikan luominen ajassa ja tilassa on yksi ihmisen olemassaolon peruspiirre. Siihen liittyy tavoite kuulua ympäristöön ja tuntea paikka kodiksi. Tällöin kodista voi muodostua persoonallinen maailma, joka ilmentää ihmisen tarpeita, tavoitteita ja haluja. (Karjalainen 1993: 62–63; Ojankoski 1998: 38–39.)

Koti on paikka, jossa yleensä tapahtuvat elämän merkityksellisimmät asiat. Se on eräänlainen paikkaan ja aikaan liittyvä keskus, jossa ihminen tuntee olonsa rauhalliseksi, tervetulleeksi ja ennen kaikkea kotoiseksi. Se muodostuu joko konkreettisesta tilasta, asu-

muksesta tai asunnosta, joihin liittyvät omat käyttötarkoitukset, sisustus, tunteet ja sosiaaliset suhteet. Sisäinen koti tarkoittaa tilaa tai paikkaa, jossa ihminen kokee ruumiillisia ja elämyksellisiä kokemuksia. Tällöin koti muodostaa suhteen yksilön elinympäristön kanssa. Toisaalta koti saattaa olla myös pelottava paikka, jolloin paikka ei muodostukaan asujalle kodiksi. Kodin tunteen syntymiselle olennaista on, että henkilö tuntee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi kotonaan. Se on paikka, jossa kukaan ei tuomitse ja jossa voi rentoutua. (Karjalainen 1993: 63; Kauppinen 2009: 30.)

Opiskelijoiden mielestä koti on siellä, mihin on oman elämänsä rakentanut. Täten ystävien, omien kokemusten ja muistojen sekä tuttujen paikkojen merkitys korostuu. Olennaista on, että opiskelijat kokevat kuuluvansa Vaasaan ja että he viihtyvät alueella. Opiskelijoiden näkökulmasta pelkästään asunto ei muodosta kotia, vaan koti muodostuu koko Vaasasta ja tutuista paikoista. Kuitenkin asuinalueella on vahva merkitys kotoutumiselle, sillä etäinen sijainti ja yhteisöllisyyden puute vaikuttavat kielteisesti viihtymiseen ja kotoutumiseen.

Kokemus omasta kodista muuttuu ihmisen kehityksen myötä: pieni lapsi kokee makuuhuoneensa kodikseen, kun taas aikuiselle koti muodostuu omasta talosta ja sen pihasta. Täten käsitys kodista laajenee naapurustosta koko maailman tasolle. Kodin vetovoimaisuus heikkenee, kun käsitys kasvaa. Kuitenkaan heikkeneminen ei aina ole tasaista, sillä usein samaistuminen maahan tai kansalaisuuteen on huomattavasti voimakkaampaa kuin samaistuminen kaupunkiin. Tällöin toiseen maahan muuttaminen on merkittävästi vaikeampaa kuin muuttaminen toiseen kuntaan. Kuitenkin tähän vaikuttaa ensisijaisesti henkilökohtainen kokemus aluesamaistumisesta, sillä toisinaan kuntaan juurtuminen on niin vahvaa, että toiseen maahan muuttaminen olisi helpompaa. Tällöin esimerkiksi toiseen maahan liittyvät muistot ja kokemukset voivat olla voimakkaampia kuin kokemus toisesta kaupungista. (Kauppinen 2009: 30–31.)

2.6. Paikan henki

Paikalla on keskeinen merkitys ihmisen elämässä. Se voi olla huone, rakennus, koti, naapurusto, yhteisö, kaupunki tai valtio, jossa ihmiset kokevat erilaisia asioita. Ajan saatossa paikan merkitys on kasvanut entisestään. Toisaalta humanistisen maantieteen näkökulmasta paikka ei ole ainoastaan piste kartalla, vaan konkreettinen paikka, jonka olemus perustuu ihmisten kokemuksiin. Tarkasteltaessa paikkaa myös kodin merkitys ja sen aikaansaamat tunteet korostuvat. Ihmiset tekevät paikoista erilaisia tulkintoja, jotka perustuvat kokemuksiin, muistoihin ja tulkintoihin. Paikkojen avulla ihmisten ymmärrys ja historia saavat konkreettisen merkityksen. (Luoto 2008: 155; Mitchell 2000: 25.)

Esimerkiksi opiskelijoille yliopisto on merkittävä tapahtumapaikka, sillä siihen liittyy vahvoja muistoja, kokemuksia ja tunteita. Osa opiskelijoista liittyy tietynlaisen yhteisöllisyyden tunteen juuri yliopistoon sieltä saatujen ystävien ja koettujen hetkien takia. Myös koti, tutut ravintolat ja kahvilat sekä tietyt kaupunginosat voivat olla merkityksellisiä paikkoja niihin liittyvien myönteisten muistojen takia.

Paikallisuus puolestaan syntyy kokemuksen avulla, eikä se suoranaisesti kytkeydy ainoastaan sijaintiin. Paikallisuuteen liittyy tunne yhteenkuuluvuudesta, jolloin henkilöiden omat kokemukset ja kertomukset liittyvät osaksi paikan historiaa. Tällaisen tunteen voi saavuttaa joko asumalla tai vieraillemalla alueella. Paikallisuuteen liittyy erilaiset käsitteet, kertomukset ja symbolit sekä samanaikaisesti fyysisen, konkreettisen tilan käyttö. Kuitenkaan fyysiset rajat eivät kuvaa paikallisuutta vaan merkitykset, jotka muodostavat abstrakteja rajoja fyysisiin tiloihin. (Luoto 2008: 15.)

Paikan henki eli *genius loci* liittyy erilaisiin tunteisiin ja koettuihin tunnelmiin, joita paikat herättävät. Voidaan ajatella, että jokaisella paikalla on oma henkensä, jonka kokeminen tarkoittaa paikan ymmärtämistä, paikkaan suuntautumista ja siihen samaistumista. Historia, paikan omalaatuisuus ja yhteisöllisyys vaikuttavat olennaisesti paikan hengen syntyyn ja täten jokainen paikka onkin ainutlaatuinen. Vaasan Asevelikylä on hyvä esimerkki paikasta, jossa vallitsee tietynlainen paikan tunnelma. Alue huokuu historiaa ja

sen yhteisöllinen tunnelma on selkeästi havaittavissa. Puolestaan paikattomuus ja massarakentaminen vaikuttavat paikan henkeen kielteisellä tavalla, sillä paikkojen ainutlaatuisuus katoaa, jos paikat alkavat muistuttaa toinen toistaan. (Kauppinen 2009: 63.)

Paikan henkeä kuvaa myös käsitys eräänlaisesta tunnelmasta, jonka määrittäminen on hankalaa, mutta tunnistaminen helppoa. Se liittyy omalla tavallaan yliluonnollisuuteen, jota ei voi rationaalisesti selittää. Paikka saattaa symboloida pyhää tunnetta, johon liittyy paikan historia, rakennukset ja maisemat. Kuitenkaan nämä tekijät eivät yksinään luo paikan henkeä, vaan se syntyy itsestään tietyille alueille. (Luoto 2013: 82–84.)

Ulkoinen käsitys paikasta perustuu aistien ja havaintojen avulla tehtyihin tulkintoihin. Puolestaan itse paikkakokemus syntyy mielikuvien perusteella. Täten mielikuva paikasta muodostuu tunne-elämyksen avulla, jolloin ympäristön fyysiset ominaisuudet ja siellä tapahtuvat toiminnot sekoittuvat ja kiinnittyvät alueen ihmisiin. Mielikuvan voimakkuuteen vaikuttavat henkilöiden omat intressit. Kuitenkin on olemassa paikkoja, jotka synnyttävät voimakkaita tuntemuksia ihmisistä tai heidän toiminnoistaan riippumatta. Tällaisia voivat olla erilaiset nähtävyydet tai arvostetut maisemat. Esimerkiksi Rooman Colosseum, Pariisin Riemukaari ja Suomenlinna huokuvat paikan henkeä, mikä tekee niistä suosittuja kohteita etenkin turistien silmissä. Vierailujen tunnelma ei perustu omiin kokemuksiin tai muistoihin paikoista, vaan tunne-elämykseen vaikuttaakin voimakas paikan henki ja symboliikka. (Kauppinen 2009: 64.)

Paikan hengen kokeminen on henkilökohtaista, vaikka sitä usein tuotetaan yhteisöllisesti. Täten paikan henkeen liittyy myös yhteisöllisyys, sillä yhteiset kokemukset ja historia edesauttavat juurtumista alueelle. Yhdessä luotu kulttuuri ja paikan henki voivat säilyä alueella sukupolvienkin vaihtuessa. Kuitenkaan paikan henki ei katoa, vaikka ihminen lähtisi pois alueelta, vaan se säilyy muistoissa. Alueella vierailija ei ole myöskään pelkästään passiivinen paikan hengen havainnoitsija, vaan hän muotoilee paikan kokemusta ympäristön ja vuorovaikutuksen avulla. (Kauppinen 2009: 65; Luoto 2013: 85.)

Haastattelemani opiskelijat pääasiassa kokevat, että Vaasassa ei vallitse merkittävää yhteisöllisyyttä, muuten kuin yliopistolla tiedekuntien sisällä. Kokemus yhteisöllisyyden

puuttumista vaikuttaa olennaisesti myös paikan hengen kokemiseen, joka ei ole selkeästi havaittavissa Vaasassa. Joillakin alueilla paikan henki näkyy, mutta yleisesti koko Vaasassa tai opiskelijoiden suosimalla Palosaarella sen havaitseminen on erityisen hankalaa. Kuitenkin opintojen päätyttyä opiskelijat saattavat ikävöidä Vaasaa koettujen muistojen tai alueella vallinneen tunnelman takia, vaikka välttämättä paikan hengestä ei voidakaan puhua. Toisin sanoen kokemukset, tunteet ja käsitykset Vaasasta jäävät opiskelijoiden mieliin, vaikka he muuttaisivatkin pois alueelta.

Paikan henki liittyy olennaisesti paikkaan kiinnittymiseen, jota käsittelen seuraavaksi. Paikan hengen voi kokea jo pelkästään alueella vieraillessa, mutta paikkaan kiinnittyminen on pidempiaikaisempaa, johon vaikuttavat henkilökohtaiset tekijät ja tunteet.

2.7. Paikkaan kiinnittyminen

Paikan syntymiseen vaikuttavat historia ja sosiaalinen toiminta. Tällöin ihmisten osallistumisella on merkittävä vaikutus paikan syntyyn. Aluesamaistumista edesauttavat osallistuminen, vaikuttaminen ja erilaiset tapahtumat. Vaasassa tämä voidaan kokea haastavana, sillä opiskelijoiden näkökulmasta yleinen osallistuminen ja yhdessä tekeminen on vähäistä. Vaasalaiset ovat usein perhekeskeisiä ja omissa oloissaan viihtyviä, jolloin asukkaiden motivointi kokeilemaan uutta ja osallistumaan tapahtumiin voi olla hankalaa. (Luoto 2008: 15.)

Minuus rakentuu paikoista, joita ihminen arvostaa. Pelkästään tietystä paikassa asuminen ei välttämättä tarkoita, että paikka tuntuisi merkitykselliseltä tai kodilta. Ihminen ei useinkaan koe minuuttaan pelkästään paikan kautta, vaan siihen vaikuttavat toiminta ja erilaiset aktiviteetit. Paikkaa merkityksellisempiä tekijöitä voivat olla työ, ihmissuhteet tai harrastukset. (Kauppinen 2009: 32.)

Opiskelijat korostavat erityisesti ihmissuhteiden, yleisen viihtyvyyden ja tarjolla olevien aktiviteettien merkitystä. Tulevaisuuden kannalta myös työllistyminen ja verkostoituminen kiinnostavat opiskelijoita, sillä lähes jokaisen vastavalmistuneen ensisijainen tavoite

on saada miellyttävä, koulutusta vastaava työpaikka. Kuitenkin myös alueen sijainti korostuu, sillä opiskelijat kokevat, että Vaasasta on hankala matkustaa perheen ja ystävien luokse. Usein Helsingin ja Tampereen seutu nähdäänkin houkuttelevina vaihtoehtoina toimivan joukkoliikenteen ja parempien työllistymismahdollisuuksien takia.

Myös erilaiset tekstit ja sanat luovat ilmapiirin, joka voi edesauttaa muistojen syntymistä ja paikkaan kiinnittymistä. Tällöin teksteillä ja sanoilla on psykologinen vaikutus aluesamaistumiseen. Paikkaan liittyvät kertomukset voivat parhaimmillaan vahvistaa paikkaan kiinnittymistä, kun kertomuksiin liittyy muistoja, hetkiä ja mielenkiintoa. Toisaalta kielteiset muistot voivat heikentää aluesamaistumista. (Luoto 2008: 15–16.)

Usein lähimaakunnista muuttaneet opiskelijat olivat kuulleet erilaisia kertomuksia Vaasasta ennen alueelle muuttoa. Niiden avulla opiskelijoiden mielikuvat alueesta olivat paljon selkeämpiä kuin kauempaa muuttaneiden opiskelijoiden. Jo aiemmin muodostunut käsitys varmasti vaikutti siihen, että odotukset Vaasan tarjoamasta elämästä olivat realistisempia. Puolestaan heikko paikkaan kiinnittyminen usein vaikuttaa siihen, että opiskelijat saattavat kokea uudelleen muuttamisen houkuttelevana vaihtoehtona ensimmäisten opiskeluvuosien aikana. Esimerkiksi Tampereen korkeakoulutarjonta nähdään usein vetovoimaisena. Kuitenkin muuttohalukkuus vähenee Vaasassa asuttujen vuosien myötä, kun opiskelijat kiinnittyvät ja samaistuvat alueeseen.

Paikkaan kiinnittymistä voi tarkastella myös arjen näkökulmasta. Ympäristöä määrittävät erilaiset ominaisuudet, jotka edesauttavat aluesamaistumista. Erilaisia hyvän ympäristön ulottuvuuksia ovat asuminen ja koti, peruspalvelut, osallistuminen, turvallisuus, perhe ja ystävät, ympäristön fyysiset ominaisuudet, taloudelliset voimavarat, ekologisuus, yhteisöön kuuluminen ja hyvä yhteishallinta. Näitä ulottuvuuksia voidaan arvioida arjen muokattavan ja inhimillisen ympäristön valossa. Nämä ulottuvuudet tarjoavat perustan paikalliselle, yhteisölliselle kulttuurille. (Kauppinen 2009: 33.)

Ihmisten aikaisempi muuttohistoria vaikuttaa siihen, kuinka hyvin he kiinnittyvät tiettyyn paikkaan: mitä useammin henkilö on muuttanut elämänsä aikana, sitä huonommin hän kiinnittyy nykyiseen asuinpaikkaansa. Olennaista on myös se, että mitä lyhyempi aika on

edellisestä muutosta, sitä todennäköisemmin henkilö muuttaa pian uudestaan. Täten kynys muuttaa uudelleen on matalampi. Lyhyt asumisaika alueella vaikuttaa myös siihen, ettei henkilölle ehdi muodostua sidettä asuinpaikkaansa. Kotiseutuun kiinnittymistä edesauttaa pitkä asumisaika alueella, muuton vapaaehtoisuus, ikä ja palveluiden hyvä saataavuus. Kuitenkin kotiseutuun kiinnittyminen on hyvin yksilöllistä, sillä toiset ihmiset haakeutuvat tiettyjen palveluiden läheisyyteen ja toiset ihmiset eivät koe palveluiden roolia merkittävänä. Myös iällä on merkittävä rooli paikkaan kiinnittymisessä, sillä vanhemmat ikäluokat kokevat aluesamaistumista herkemmin kuin nuoret. Tätä selittää se, että nuorten muuttoalttius on korkea, jolloin paikkaan ei ehditä kiinnittyä. Kuitenkin muuttoalttius vähenee iän myötä, jolloin pitkään samassa paikassa asuminen edesauttaa aluesamaistumista. (Kauppinen 2009: 32–33.)

Alueelle muuttava henkilö näkee puolestaan alueen ja sen ominaisuudet eri tavalla kuin alueella asuva henkilö. Uuteen ympäristöön kotiutuminen ja tottuminen helpottuvat siinä vaiheessa, kun ajattelee alueen elementtejä tuttuina. Tällaisia tuttuja elementtejä voivat olla ne, jotka henkilö tuntee aikaisemmista asuinpaikoistaan. Vaasan opiskelijoiden näkökulmasta paikkojen tuttuus, esimerkiksi se, että tietää mistä lähimmät palvelut löytyvät, on merkittävä osa kotiutumista. Tällöin arjen hallinta ja rutiinien muodostuminen on helppompaa, mikä edesauttaa paikkaan kiinnittymistä. (Kauppinen 2009: 34.)

Aluesamaistumisessa yhteisön vaikutus on olennainen, sillä pelkästään asunto ei tarjoa kotia. Yhteisöt liittyvät vuorovaikutukseen ja yhtenäisyyteen, ja niitä voivat olla suku, naapurusto, kylä tai elämäntapayhteisöt. Yhteisöt määrittävät myös identiteettiä. Asukas-yhteisön toimintaan osallistuminen ja naapurussuhteiden ylläpitäminen edesauttavat ihmisten hyvinvointia. Kuitenkin elinympäristöjen välille muodostuu eroavaisuuksia. Kaupungissa naapurit ovat usein etäisiä ja yhteiseen toimintaan osallistuminen on harvinaisempaa kuin maaseudulla. Puolestaan harvaanasutulla maaseudulla ihmiset ovat aktiivisia osallistumiseen yhteiseen tekemiseen ja ylläpitämään naapurussuhteita. Täten osallistumisella on merkittävä vaikutus paikkaan kiinnittymisessä. Asuinpaikan elämään ja ihmisiin kiinnittyminen työn tai harrastusten kautta on olennainen tekijä myös identiteetin syntymiselle. (Heikkilä, Rintala, Airio & Kainulainen 2002: 23; Kauppinen 2009: 34–35.)

Vapaaehtoisesti toiselle alueelle muuttava kokee usein ensin uutuudenviehätystä, kun kokee vapautuvansa entisistä sidonnaisuuksista. Kuitenkin jossain vaiheessa muuttaja alkaa arvioimaan uutta asuinympäristöään kriittisesti. Usein muuttajan ja uuden asuin ympäristön jännite johtuu kommunikaatio-ongelmista tai luottamukseen puuttumisesta. Ongelmia saattaa ilmetä silloin, kun muuttajan edellä kulkenut negatiivinen maine muodostuu näkymättömäksi rajaksi muuttajan ja yhteisön välille. Tällöin ensikontakti on tärkeä. Ongelmia ilmenee myös silloin, kun muuttajan odotukset alueen ja sen ominaisuuksien suhteen eivät täyty. (Kauppinen 2009: 35.)

Yleensä opintojen perässä muuttavat opiskelijat näkevät uuden kaupungin kiinnostavana ja houkuttelevana, eikä sen kielteisiä puolia osata välttämättä arvioida kunnolla alkuinnostuksen takia. Kaksi haastattelemistani opiskelijoista mainitsi, että erityisesti etäinen sijainti ja oman elämän aloittaminen kaukana kotoa niin sanotusti omassa kaupungissa, olivat muuttopäätökseen myönteisesti vaikuttaneita tekijöitä. Kuitenkin alueella asumisen aikana myös kielteiset puolet korostuvat, kun matkustaminen vanhempien tai ystävien luokse onkin kallista, vaivalloista ja aikaa vievää. Täten suhtautuminen aluetta kohtaan saattaa muuttua, kun odotukset helposta opiskelijaelämästä eivät toteudukaan.

Paikkaan kiinnittyminen on ihmisille tärkeää, sillä he haluavat tuntea kuuluvansa johonkin. Merkitykselliset paikat sitovat ihmiset ja menneisyyden yhteen, jolloin ihminen tuntee vahvasti kuuluvansa johonkin. Tällainen vahva kiinnittyminen menneisyyden kotiin saattaa aiheuttaa toiveita sinne palaamisesta. Toisaalta viihtyminen ja aktiivinen osallistuminen nykyisessä kodissa saavat toivomaan tulevaisuutta myös siellä. Toisin sanoen kiintymys paikkaan ei aina liity nykyiseen asuinpaikkaan, vaan muistoihin, jotka ovat osa identiteettiä. (Kauppinen 2009: 36–37.)

Kaiken kaikkiaan Vaasa tarjoaa hyvät edellytykset asuinpaikkaansa kiinnittymiselle tiiviin kokonsa, avoimen ilmapiirinsä ja lämpimän suhtautumisensa takia. Lopulta asuinpaikkaan kiinnittymiseen vaikuttaa ennen kaikkea henkilökohtaiset odotukset ja toiveet alueella elämisen suhteen. Jos opiskelija odottaa esimerkiksi aktiivista kaupunkikulttuuria ja lukuisia tapahtumia, hän saattaa kokea pettymyksen, mikä saattaa puolestaan luoda

kielteissävytteisiä ajatuksia Vaasasta. Pahimmillaan tämä estää paikkaan kiinnittymisen. Kuitenkin useat opiskelijat kokevat vetoa alueelle, josta he olivat muuttaneet Vaasaan. Siihen varmasti vaikuttaa perheen ja ystävien jääminen alueelle sekä alueeseen liittyvät muistot. Kuitenkin harva haastattelemistani opiskelijoista haluaa muuttaa täsmälleen samalle alueelle takaisin.

Voimakas paikkaan kiinnittyminen ehkäisee asukkaan tarvetta muuttaa alueelta pois. Kuitenkin esimerkiksi harvaan asutulla maaseudulla aluesamaistuminen ja omaan asuinpaikkaan kiinnittyminen on heikompaa kuin kaupunkialueilla. Maaseudulla paikkaan kiinnittymistä hankaloittaa väkiluvun vähäisyys, alhainen taajama-aste, heikot palvelut, korkea työttömyysaste ja verokertymien vähäisyys. (Heikkilä, Rintala, Airio & Kainulainen 2002: 22–23.)

Paikkaan kiinnittymistä vähentää alueellinen hajaantuminen. Tällöin yhteisöllisyys katoaa, kun ihmisten täytyy suunnitella ajankäyttö tarkemmin pitkien matkojen takia. Toisinaan sosiaaliset kontaktit ja kanssakäyminen tapahtuvatkin asuinalueen ulkopuolella, mikä lisää matkoihin käytettyä aikaa. Tällöin ei välttämättä jää enää aikaa ylläpitää suhteita naapurustoon, minkä myötä yhteisöllisyys kärsii. Puolestaan pitkän matkan pendelöijät samaistuvat ennemminkin omiin naapurilähiöihinsä kylätason samaistumisen sijaan. Täten työmatkoihin käytetty aika vähentää vapaa-aikaan käytettävissä olevaa aikaa, jolloin asukkaat ovat ennemminkin tekemisissä lähinaapureidensa kanssa kuin laajemmin koko asuinalueen asukkaiden kanssa. (Heikkilä, Rintala, Airio & Kainulainen 2002: 23.)

3. TUTKIMUSMENETELMÄ

3.1. Tutkimuskohteena Vaasan yliopiston opiskelijat

Tarkastelen tutkielmassani Vaasan yliopiston opiskelijoita. Haastatteluaineistoni koostui kahdeksasta hallintotieteiden opiskelijasta, jotka olivat pääasiassa neljännen ja viidennen vuosikurssin opiskelijoita. Päädyin valitsemaan loppuvaiheessa olevia opiskelijoita, jotta heidän käsityksensä Vaasasta ovat ehtineet muodostua alueella asumisen aikana, ja jotta heillä on ajatuksia tulevaisuutensa suhteen. Vasta opintonsa aloittaneet eivät välttämättä tiedä vielä aikovatko he asua Vaasassa opintojensa jälkeen. Tutkimukseni kannalta oli myös merkittävää, että opiskelijat ovat asuneet Vaasassa jo useamman vuoden, jotta ero ennakkokäsitysten ja nykyisten mielikuvien välillä olisi selkeä.

Valitsin haastattelemani opiskelijat niin, että he olivat muuttaneet mahdollisimman eri puolilta Suomea, jotta aineisto ei keskittyisi vain esimerkiksi pääkaupunkiseudulta muuttaneiden opiskelijoiden käsityksiin. Tarkoitukseni oli, että haastateltavat olivat muuttaneet Pohjanmaan ulkopuolelta, jotta haastatteluaineisto vastaisi mahdollisimman hyvin tutkimusongelmaani. Aineisto koostui opiskelijoista, jotka olivat muuttaneet Etelä-Pohjanmaalta, pääkaupunkiseudulta, Varsinais-Suomesta, Satakunnasta, Keski-Pohjanmaalta ja Lapista. Haastateltavat olivat 22–30 vuoden ikäisiä ja he edustivat julkisjohtamisen, julkisoikeuden ja aluetieteen pääaineita.

Valitsin opiskelijat mielekkään informaation ja suositusten perusteella, vaikka innokkaiden haastateltavien löytyminen olikin aluksi haasteellista. Lopulta joukkosähköpostilla lähetetty haastattelukutsu tuotti tulosta ja sain sovittua osan haastatteluajankohdista. (Liite 1) Muut haastateltavat löysin suositusten perusteella, sillä lähes jokainen haastateltavani tiesi opiskelijoita, joilla olisi mielenkiintoista sanottavaa ja vahvoja mielipiteitä aiheestani. Yleensä suorat yhteydenotot opiskelijoihin olivat tehokkaita, sillä harva kehäsi kieltäytyä haastattelusta, kun heitä oli erityisesti suositeltu.

Haastatteluaineistosta nousi mielenkiintoisia ja yllättäviä piirteitä, jotka kuvaavat opiskelijoiden suhtautumista Vaasaa kohtaan ennen alueelle muuttoa ja alueella asumisen aikana. Erilaiset tekijät, muistot ja kokemukset selittävät opiskelijoiden nykyisiä mielikuvia Vaasasta ja ne vaikuttavat olennaisesti tulevaisuudensuunnitelmiin.

3.2. Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus perustuu tavoitteeseen kuvata todellista elämää. Se ei siis perustu numeeriseen aineistoon, vaan havainnoitavaan ja tulkittavaan materiaaliin. Pyrkimyksenäni olikin haastatteluiden avulla tarkastella tutkittavaa kohdetta mahdollisimman monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti muistaen, ettei todellisuutta voi jakaa sattumanvaraisiin osiin. Tavoitteenani oli, että kvalitatiivisen tutkimuksen avulla löydän enemmänkin tosiasioita kuin todistan olemassa olevien asioiden todellisuutta. (Eskola & Suoranta 2005: 13; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 160–161.)

Laadullinen tutkimus korostaa ihmisten asemaa tiedonkeruussa. Tarkoituksena oli, että tekemäni havainnot ja käymäni keskustelut opiskelijoiden kanssa tuottavat enemmän merkityksellistä tietoa kuin määrällisen tutkimuksen mittaukseen perustuvat testit. Tämäntakia haastattelu oli merkityksellisempi vaihtoehto kuin esimerkiksi kyselytutkimus. Tavoitteenani oli myös saada esiin yllätyksellistä tietoa tutkimusaiheestani. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 164.)

Erilaiset aineistonkeruu-menetelmät ovat kiinteä osa kvalitatiivista tutkimusta. Niitä ovat haastattelut, osallistuva havainnointi ja erilaiset dokumenttien analyysit. Laadullisten tiedonkeruumenetelmien käyttöä suositaan, sillä niiden avulla tutkittavien näkökulmat tulevat ilmi. Tutkimusaiheeni kannalta on olennaista saada merkityksellistä tietoa, joka selittää tutkimuskysymyksiäni. Sen takia on myös tärkeää, että tutkimuksen kohdejoukon valinta perustuu tarkoituksenmukaisuuteen. Olennaista on, että haastateltavilla henkilöillä on aiheesta merkityksellistä sanottavaa, jonka perusteella voin muodostaa johtopäätöksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 164.)

Laadullinen tutkimus soveltuu erityisen hyvin tutkimusongelmani tarkasteluun, sillä kiinnostus suuntautuu ihmisten tuntemuksiin, mielipiteisiin ja ajatuksiin. Tällöin tutkin luonnollisia tilanteita, joista kerättyä tietoa ei voida saada järjestetyssä tilanteessa. Kvalitatiivinen tutkimus soveltuu myös silloin erityisen hyvin, kun halutaan tutkia erilaisia syy-seuraussuhteita, joiden tutkiminen ei ole mahdollista kvantitatiivisen tai kokeellisen tutkimuksen avulla. Tutkimuksessani selvitän esimerkiksi onko mielikuvien ja tulevaisuudensuunnitelmien välillä yhteyttä. (Metsämuuronen 2000: 14.)

3.3. Haastattelu

Tutkimukseni selvittää opiskelijoiden luomia ennakkomielikuvia ja niiden mahdollisia muutoksia Vaasasta. Tutkin myös opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmia ja sitä vaikuttavatko mielikuvat suunnitelmiin. Haastattelu mahdollistaa monipuolisen tiedon keräämisen, kun opiskelijat saavat kertoa vapaasti aiheesta teemahaastattelun mukaisesti. Valitsin tutkimusmetodikseni juuri haastattelun, sillä ihmisen rooli tutkimusaiheeni kannalta on olennainen. Haastattelut korostavat ihmisen aktiivista roolia ja ne luovat merkityksiä sekä syy-seuraus-suhteita. Tutkimustavan valintaan vaikutti myös aiheen luonne, sillä aihetta ei ole tutkittu laajalti. Haastatteluiden oli tarkoitus tuoda esiin monitulkintaisia piirteitä tutkittavasta aiheesta, sillä käsitykset perustuvat opiskelijoiden omiin kokemuksiin ja tulkintoihin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 205.)

Haastatteluiden tavoitteena oli siis selvittää, mitä haastateltavat ajattelevat tutkittavasta aiheesta. Tarkoituksena oli selvittää heidän ajatuksiaan, mielipiteitä, kokemuksia ja motiiveja. Toisin sanoen haastattelut olivat keskustelua, jota tutkijan roolissa ohjasin haluaani suuntaan. Ennen haastattelua laadin kysymysrunгон, johon ennalta suunnitellut haastattelut perustuivat. (Liite 2) Tehtäväni tutkijana oli myös ylläpitää keskustelua ja motivoida haastateltavaa. Tärkeää oli myös, että haastateltavat tunsivat olonsa turvaliseksi, jotta he uskalsivat kertoa mielipiteitään ja ajatuksiaan. (Eskola & Suoranta 2005: 84–85.)

Haastattelu on kvalitatiivisen tutkimuksen päämenetelmä, koska sillä on merkittäviä etuja muihin tiedonkeruutapoihin verrattuna. Suurin etu on tiedonkeräämisen joustavuus, jolloin haastattelua voidaan soveltaa tilanteen ja vastaajien mukaan. Haastatteluiden aikana oli mahdollista palata jo käsiteltyihin aiheisiin tilanteissa, jossa koin vastaukset liian lyhytsanaisiksi. Myös kysymysten järjestyksen vaihtaminen sekä lisäkysymysten esittäminen oli yksinkertaista, jos haastateltava siirtyi luontaisesti kertomaan toisesta aiheesta. Verrattuna kyselylomakkeella tehtyyn tutkimukseen, haastattelu mahdollisti perusteellisemmat tulokset. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 204–205.)

Tarkoituksena oli kerätä tietoa järjestelmällisesti tutkittavasta aiheesta haastattelun avulla. Siihen liittyvät erilaiset tavoitteet, jotka pyritään saavuttamaan luotettavien tietojen avulla. Tämän takia puhutaan usein tutkimushaastattelusta, joka voidaan jakaa kolmeen alaluokkaan: lomakehaastatteluun, avoimeen haastatteluun ja teemahaastatteluun. Strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu perustuu lomakkeeseen, jossa on kysymyksiä ja väittämiä, jotka ovat kaikille vastaajille samoja. Puolestaan avoin haastattelu eli syvähaastattelu muistuttaa eniten keskustelua, sillä sen aikana tutkija selvittää haastateltavan ajatuksia aiheesta siinä järjestyksessä, kun ne tulevat vastaan keskustelun kuluessa. (Eskola & Suoranta 2005: 86–87; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 208–209.)

Teemahaastattelussa haastatteluiden teemat eli aihepiirit, joihin haastatteluissa keskitytään, on suunniteltu valmiiksi. Teemat tiivistävät tutkimusongelman keskeiset tavoitteet, joihin pyritään vastaamaan haastattelusta saatujen tietojen avulla. Teemahaastattelussa kysymykset eivät ole tarkoin muotoiltuja ja niiden järjestystä voidaan vaihtaa haastattelusta riippuen. Teemahaastattelun joustavuus antaa mahdollisuuksia esittää tarkentavia kysymyksiä ja palata aikaisemmin käsiteltyihin asioihin. Sitä voidaan pitää kyselyhaastattelun ja avoimen haastattelun välimuotona. (Eskola & Suoranta 2005: 86; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 208.)

Tutkimukseni kannalta teemahaastattelu oli järkevin vaihtoehto, sillä teemahaastattelun etu on vastaamisen vapaamuotoisuus. Teemahaastattelun avoimen muodon takia opiskelijat voivat puhua vapaamuotoisesti, jolloin saatu tieto on monipuolisempaa ja syvälli-

sempää. Vapaamuotoisuus edesauttaa myös sitä, että saamani materiaali edustaa opiskelijoiden omaa puhetta. Suunnitellut teemat myös takasivat sen, että jokaisessa haastattelussa puhuttiin lähes samoista asioista. Se puolestaan mahdollistaa yhtenäisen materiaalin saamisen. (Eskola & Suoranta 2005: 87.)

Tutkimusmenetelmänä haastattelu sisältää kuitenkin myös kielteisiä puolia, sillä se vie aikaa sekä luontevuuden puute saattaa vääristää tuloksia. Haastatteluissa käsiteltäviin aiheisiin ei yleensä ole yksinkertaisia ratkaisuja, joten asioiden käsittely on aikaa vievä prosessi. Jos olisin halunnut saada yksinkertaisia ja helppoja ratkaisuja tutkimusongelmaani, olisi kannattanut valita kyselylomake haastattelun sijaan. Aikaa vievin vaihe oli teema-haastattelurungon luominen, sillä tärkeää oli, että ennalta suunniteltujen kysymysten avulla saatu tieto vastaa tutkimuskysymyksiini. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 206.)

Myös haastatteluiden sopiminen ja haastattelijan rooliin valmistautuminen oli työlästä. Pysin harjoittelemaan haastattelutilanteita etukäteen niin, että kysymysten esittäminen ei olisi pelkästään paperista lukemista, vaan olin miettinyt jo valmiita lisäkysymyksiä teemoihini liittyen. Toisinaan haastattelutilanteiden ongelmana voi olla myös luontevuuden puute, jonka pyrin ennaltaehkäisemään lyhyen rupattelun avulla haastatteluiden alussa. Aluksi kerroin hieman itsestäni, tutkimukseni etenemisestä sekä sen merkityksestä. Kerroin myös tutkimuseettisistä seikoista. Tarkoituksena oli luoda tilanteesta mahdollisimman luonnollinen, jotta haastateltavien epävarmuus katoaisi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013: 206.)

Opiskelijoiden haastattelut järjestettiin yliopiston kirjaston ryhmätyöskentelytiloissa haastateltavien toiveesta. Paikkana yliopisto oli monelle luonnollinen valinta, sillä lähes kaikki haastattelut toteutettiin joko ennen luennon alkua tai luennon jälkeen. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, eivätkä opiskelijat kokeneet merkittävää jäykkyyttä tai pelkoa nauhurin läsnäolon takia. Lähes puolella olikin entuudestaan kokemuksia joko haastattelijan tai haastateltavan roolista. Haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 30–45 minuuttia, jonka aikana kaikki teemat oli kattavasti käsitelty.

Haastattelutilanteet olivat lähes poikkeuksetta vapaamuotoisia ja rentoutuneita, joissa aiheesta puhuminen oli luontevaa. Opiskelijat kokivat tutkimusaiheeni mielenkiintoisena, jonka takia he olivat usein miettineet aihetta jo ennen haastattelutilanteita. Tavoitteenani oli saada opiskelijat pohtimaan ennakkomielikuvien, nykyisten mielikuvien ja tulevaisuudensuunnitelmien syvempää luonnetta: mistä ennakkomielikuvat ovat syntyneet, vaikuttavatko ne omaan suhtautumiseen, ovatko mielikuvat kehittyneet ja vaikuttavatko käsitykset Vaasasta tulevaisuudensuunnitelmiin.

Haastatteluissa kävi ilmi, että esimerkiksi kysymykset kodista tai Vaasan imagosta olivat haastavia opiskelijoille, sillä niihin vaikuttivat monet tekijät. Useat opiskelijat mainitsivatkin esimerkiksi tuntevansa, että heidän kotinsa on Vaasassa, mutta he eivät kuitenkaan koe kuuluvansa alueelle. Myös kysymykset siitä, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että alue tuntuu kodilta, olivat opiskelijoille hankalia. Toisaalta myös aiheena ennakkomielikuvat koettiin toisinaan vaikeiksi, sillä opiskelijoiden tietämys Vaasasta oli pääasiassa vähäistä, joten lukuisia ennakkomielikuviakaan ei ollut ehtinyt syntyä. Puolestaan teemat, jotka käsittelivät Vaasan erityispiirteitä, koettiin yksinkertaisina, sillä jokaisella oli jotain kerrottavaa alueesta. Haastatteluissa käsiteltiin tarkemmin myös vaasalaisuutta, kaksikielisyyttä ja alueen tarjoamia mahdollisuuksia, jotka olivat myös ajatuksia herättäviä aiheita.

Kaiken kaikkiaan haastatteluihin meni aikaa noin kaksi viikkoa, jonka jälkeen aineiston litterointi vei aikaa toiset kaksi viikkoa. Kuitenkin litteroinnin aikana huomasin, että aineistosta nousi uusia teemoja, joita en ollut huomannut haastatteluiden aikana. Litterointivaiheessa tunnistin myös erilaisia yhteneviä tekijöitä, jotka selittävät tutkimuskysymyksiäni. Analysoin haastatteluaineistoa nostamalla merkittäviä ja toistuvia tekijöitä jo litterointivaiheessa tummentamalla tärkeät kohdat. Kun olin saanut litteroitua kaikki nauhat, pyrin tekemään yhteenvetoja ja kokoamaan toistuvia tekijöitä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Tällöin käytin apuna erilaisia huomiövärejä, joiden avulla pystyin yksilöimään tekstipätkiä ja huomaamaan helpommin samankaltaisuuksia.

3.4. Validiteetti ja reliabiliteetti

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa validiteetilla ja reliabiliteetilla on erilaiset merkitykset kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, sillä laadullinen tutkimus perustuu havainnointiin ja tulkintoihin. Validiteetilla tarkoitetaan pätevyyttä mitata tutkimuksen avulla sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Tutkimuksessani se tarkoittaa vastausten saamista tutkimuskysymyksiin, jotka tarkastelevat ennakkomielikuvien olemassaoloa, mielikuvien kehitystä ja tulevaisuudensuunnitelmia. Määrällisessä tutkimuksessa validiteetti puolestaan keskittyy tunnuslukujen edustavuuteen, toisin kuin laadullisessa tutkimuksessa, jossa käsitys validiteetista on paljon laajempi. Se perustuu teoreettisten ja monipuolisten johtopäätösten tekemiseen, mikä on omassa tutkimuksessani mahdollista tehdä haastatteluaineiston avulla. Tavoitteena onkin, että nostan haastatteluaineistosta toistuvia ja kiinnostavia teki-
jöitä, jotka selittävät tutkimuskysymyksiäni. (Pyörälä 1995: 15.)

Laadullisessa tutkimuksessa validiteetti tarkoittaa asettamani tutkimusongelman ja saamani haastatteluaineiston kohtaamista. Validiteetti määrittää siis sitä, kuinka hyvin kykenen tuottamaan ratkaisun tutkimusongelmaan käyttämäni haastattelumenetelmän avulla. Se liittyy myös johtopäätösten paikkansapitävyyteen. Täten validiteettikysymys tarkastelee, voiko tekemääni tulkintaa soveltaa koko tutkimusaineistooni ja ilmeneekö se ympäristössä, jossa sitä oli tarkoitus tutkia. Tavoitteena on myös se, että pystyn arvioimaan tulosteni yleistettävyyttä kriittisesti yhteiskunnallisessa kehyksessä. (Pyörälä 1995: 15.)

Puolestaan reliabiliteetti eli luotettavuus tarkoittaa tutkimusmenetelmän luomia järjestelmällisiä ja tarkoituksenmukaisia tuloksia. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetilla tarkoitetaan mittausvirheen mahdollisuutta. Puolestaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetti viittaa tutkimusaineiston tarkastelun ja erittelyn luotettavuuteen. Reliabiliteettikysymys on olennainen siinä vaiheessa, jossa teen tulkintoja tutkimusaineistostani teorian avulla. (Pyörälä 1995: 15.)

Reliabiliteettiin liittyy myös vaatimus aineiston arvioitavuudesta ja uskottavuudesta. Arvioitavuus tarkoittaa sitä, että tutkimukseni lukija voi seurata tekemiäni päättelyketjuja ja arvioida niitä kriittisesti. Uskottavuus puolestaan tarkoittaa teorian ja empirian suhdetta,

jolloin olennaista on luomieni johtopäätösten ja tulkintojen uskottavuus teorian ja haastatteluaineiston pohjalta. Tällöin merkittävää on, että tekemäni johtopäätökset ovat perusteltuja. Kvalitatiivisen tutkimuksen täytyy olla myös toistettavaa, jolloin toinen tutkija voi samoista lähtökohdista ja aineistosta päätyä samoihin tulkintoihin. (Pyörälä 1995: 16.)

4. AINEISTOANALYYSI

4.1. Ennakkomielikuvat

Tutkimukseni tarkastelee syitä, minkä takia opiskelijat muuttavat Vaasaan ja minkälaisia ennakkomielikuvia heillä oli alueesta. Kuusi kahdeksasta haastattelemastani opiskelijasta muutti Vaasaan opintojen takia. Houkuttelevana nähtiin Vaasan yliopiston koulutustarjonta, sekä helpommat mahdollisuudet päästä opiskelemaan Vaasaan kuin Helsinkiin tai Tampereelle. Myös muita syitä muuttaa Vaasaan oli, sillä kaksi haastattelemaani opiskelijaa mainitsi, että muuttopäätökseen vaikutti rakkauden perässä muuttaminen. Kahden opiskelijan muuttopäätökseen vaikutti myös tarve aloittaa oma itsenäinen elämä kauempana kotoa kaupungissa, jonka vieraus ja etäinen sijainti houkuttelivat.

4.1.1. Kaksikielisyys

Haastatteluaineistosta nousi erilaisia ennakkomielikuvia, joita opiskelijoilla oli ennen Vaasaan muuttoa. Merkittävimmät mielikuvat liittyivät ruotsin kieleen, rannikkosijaintiin ja kaupungin historiallisuuteen. Olettamani opiskelijakaupungin maine ei saanut suurta merkitystä, sillä haastattelemani opiskelijat tiesivät suhteellisen vähän Vaasasta ja mielikuvat olivat pääasiassa neutraaleita. Kuitenkin ruotsin kieli ja suomenruotsalaiset loivat joillekin opiskelijoille kielteisiä mielikuvia.

”No ehkä se oli vähän ehkä kielteinen tai että sillä lailla se oli vähän sellainen niin kuin ”rantaruottalaisten” paikka.” (H01)

Useat opiskelijat pelkäsivät Vaasan ruotsinkielisyyden tuomia haasteita työnsaannissa ja palveluiden käyttämisessä. Lähes puolella oli kielteisiä ennakkomielikuvia ruotsin kielen hallitsevuudesta ja ylitsepääsemättömyydestä. Tähän vaikuttivat muun muassa erilaiset kuullut kertomukset ja tarinat sekä satunnaiset omat kokemukset alueesta. Toisinaan myös vierailut ruotsinkielisillä lähialueilla synnyttivät ennakkokäsityksiä Vaasan ruotsinkielisyydestä.

”Se ruotsin kieli oli vähän sellainen kahtalainen, et tuntu kivalta, et se vois luoda jotenkin niin kun elävemmän tai rikkaamman kaupunkikulttuurin, mut sit oli vähän sellainen, ettei tiennyt, miten paljon sitä puhutaan ja pitääks sitä itse käyttää josakin ja puhutaanko jossain vain ruotsia.” (H02)

”Mä en osannut oikein silleen olla ennakkoluuloinen kaupunkia kohtaan, mut mä muistan, kun mä istuin linja-autossa siinä Kristiinankaupungin ja Närpiön välillä ja rupesin kattoon niitä ruotsinkielisiä kylttejä ja olin sillä lailla Närpiön bussiasemalla, kun mä näin pelkkää ruotsia, et mä oon niin pulassa. Mä en osaa ruotsia sanaakaan.” (H06)

Ruotsin kieleen suhtauduttiin kahdella eri tavalla: joko sen luomia mahdollisuuksia odotettiin innolla ja toivottiin, että oma kielitaito kehittyisi mahdollisimman paljon. Tai siihen suhtauduttiin pelolla ja hämmennyksellä. Etenkin heikko ruotsin kielen taito tai kauhertomukset lähes ruotsinkielisestä Vaasasta vaikuttivat ennakkomielikuvien syntyyn.

4.1.2. Vaihtelevat ja vähäiset ennakkomielikuvat

Yleisesti ottaen ennakkomielikuvat olivat varsin vähäisiä, sillä useilla haastattelemillani opiskelijoilla oli varsin neutraali suhtautuminen Vaasaa kohtaan. Kauempaa Vaasaan muuttaneiden opiskelijoiden käsitykset olivat varsin niukkoja, sillä usein he eivät olleet käyneet Vaasassa, heidän lähipiirillään ei ollut henkilökohtaisia kokemuksia Vaasasta eikä media tarjonnut mielikuvia synnyttäviä tietoja Vaasasta. Puolestaan lähempää Vaasaan muuttaneilla oli selkeämpiä ennakkomielikuvia Vaasasta, sillä alueen ajateltiin olevan varakkaiden ja ruotsinkielisten kaupunki. Tähän vaikuttaa se, että opiskelijat, jotka asuivat lähempänä Vaasaa esimerkiksi Etelä- tai Keski-Pohjanmaalla olivat usein käyneet Vaasassa ennen kaupunkiin muuttoa tai joku tuttu henkilö, kuten lapsuuden ystävä, naapurin täti tai kylän mummo, oli kertonut kokemuksistaan ja kuulemistaan tarinoista. Puolestaan kauempaa muuttaneilla opiskelijoilla oli huonommat mahdollisuudet kuulla erilaisia kertomuksia Vaasasta, sillä pitkän välimatkan takia harva tuttu oli käynyt alueella.

Kuitenkin joidenkin opiskelijoiden myönteisiin ennakkomielikuviin kuului ajatus Vaasassa vallitsevasta kotiseuturakkaudesta ja alueen historiallisuudesta. Monet olivatkin kuulleet alueen historiallisuudesta ja sen näkymisestä kaupunkikuvassa. Puolestaan toi-

silla opiskelijoilla oli käsitys vaasalaisten sisäänpäinkääntyneisyydestä ja sulkeutumista. He olivat kuulleet stereotyyppisiä kertomuksia vaasalaisten perhekeskeisyydestä ja siitä, kuinka vaasalaiset eivät helposti hyväksy uusia ihmisiä joukkoonsa. Toisaalta myös yleisesti tunnetut faktat esimerkiksi Vaasan aurinkoisuudesta vaikuttivat joidenkin opiskelijoiden suhtautumiseen. Tämä on onnistuneen paikkamarkkinoinnin tulosta, sillä kyseisen opiskelijan ennakkomielikuva on muodostunut Vaasasta markkinoidun imagon perusteella.

”Ja tänne on vähän huonot liikenneyhteydet ja sit se vielä piti sanoa, et kyllä se mihun vaikutti, et mä olin kuullut, että Vaasa on Suomen aurinkoisin kaupunki.” (H08)

Vaasan syrjäinen sijainti ja heikko mainonta vaikuttivat olennaisesti siihen, että opiskelijoiden ennakkomielikuvat olivat niin vähäisiä ja mietoja. Haastatteluissa selvisi, että monikaan ei tiennyt Vaasan yliopiston olemassaolosta ennen hakuprosesseja. Mielikuvissa Vaasa oli niin pieni ja etäinen kaupunki, että opiskelijat eivät uskoneet siellä olevan edes yliopistoa, puhumattakaan muusta korkeakoulutarjonnasta.

”Ja viimeisenä hakupäivänä meidän äiti oli silleen, et kun se katto mun hakukaa-vaketta ja naureskeli, että sulla on melkein kaikki muut Suomen yliopistot, mut mites toi Vaasa. Ja mä olin silleen, että ei Vaasassa ole yliopistoa, et älä naurata. Et kukaan ei oo koskaan kertonut mulle, et Vaasassa on yliopisto.” (H06)

Pääasiassa opiskelijoiden odotukset Vaasan kaupungista ja Vaasassa elämisestä olivat varsin neutraaleja, eikä opiskelijoilla ollut erityisiä toiveita tai haaveita Vaasan tarjoaman uuden elämänvaiheen suhteen. Toisille Vaasa oli kuitenkin ensisijainen vaihtoehto tulevaisuuden opiskelupaikkana, sillä Vaasa oli tarpeeksi kaukana kotipaikkakunnalta ja Vaasan erityinen opintotarjonta veti puoleensa opiskelijoita. Toisille Vaasa ei ollut ensisijainen vaihtoehto, mutta hyväksymiskirjeen johdosta useat opiskelijat päätyivät kuitenkin helpommin Vaasaan kuin Tampereelle, Helsinkiin tai Turkuun. Tällöin toisinaan ajatuk-sena oli vaihtaa yliopistoa tai hakea toiseen yliopistoon ensimmäisen opiskeluvuoden jäl-keen. Kuitenkin mahdollisuus suorittaa opintoja nopeassa aikataulussa ja kotiutuminen Vaasaan edesauttoivat kaupunkiin jäämistä.

4.2. Mielikuvien kehitys

Haastattelemieni opiskelijoiden mielikuvat olivat selvästi muuttuneet Vaasassa asumisen aikana. Usein mielikuvat olivat muuttuneet myönteisimmiksi, mutta toisinaan myös kielteisiä piirteitä oli havaittavissa. Kuitenkin jokainen osasi muodostaa selvän mielipiteen Vaasasta, joten opiskelijoiden neutraali suhtautuminen oli kadonnut alueella asumisen myötä. Tähän vaikuttaa omien kokemusten ja muistojen lisääntyminen, jotka edesauttavat mielikuvien syntymistä. Myös tietynlainen henkilökohtainen kypsyminen ja oman elämän rakentaminen vaikuttavat suhtautumiseen.

Opiskelijat havaitsivat suurimmat mielikuvien muutokset ensimmäisten vuosien aikana, jotka he asuivat Vaasassa. Tähän vaikutti olennaisesti alueeseen kiintyminen ja omien henkilökohtaisten mielikuvien syntyminen. Myös neutraaleilla odotuksilla oli oma vaikutuksensa, sillä turhien odotusten romuttuminen ei aiheuttanut pettymyksiä. Päinvastoin odotusten puuttuminen edesauttoi luomaan selkeitä ja runsaita mielikuvia. Yksi opiskelija koki Vaasaan muuttamisen eräänlaisena shokkina alueen kaukaisen sijainnin, tukiverkoston puuttumisen, alun rankkojen kokemusten ja yksinäisyyden takia. Kuitenkin päällimmäiset ennakkomielikuvat katosivat toisinaan nopeastikin Vaasassa asumisen aikana.

”... Mie odotin jotain ihan erilaista, mut siitä huolimatta se oli aika järkytys, kuinka erilaista se on. Kun Suomessa ollaan ja on saman kokoinen kaupunki 60 000 ihmistä suurin piirtein ja näin. Mutta se oli kulttuurishokki.” (H04)

Opiskelijat kokevat Vaasan pääasiassa kulttuurillisena ja tiiviinä kaupunkina, jonka historiallisuutta arvostetaan. Etenkin Vaasan historiallinen kaupunkikuva ja vanhat puutalot ovat usein opiskelijoiden mielestä alueen erikoisuus. Meren läheisyys ja kaupungin koko koetaan viihtyvyyden kannalta tärkeinä asioina. Suurin osa haastattelemistani opiskelijoista korosti, että meren läsnäolo lisää myönteisiä tunteita Vaasaa kohtaan. Opiskelijoiden mielestä Vaasan tiivis kaupunkirakenne sopii opiskelijalle, sillä etenkin kesällä kaikille pääsee kävellen tai pyörällä. Kuitenkin esimerkiksi linja-autoliikenteen heikkous ihmetyttää lähes kaikkia. Myös kattavat ulkoilumahdollisuudet koetaan myönteisinä tekijöinä, sillä vaikka Vaasa onkin kaupunki, tarjoaa se erilaisia kävely- ja pyöräilyreittejä merenrannassa ja keskellä luonnonrauhaa.

4.2.1. Suhtautuminen ruotsin kieleen

Alueella asumisen myötä myös suhtautuminen ruotsin kieleen on kehittynyt, sillä se koetaan enemmän osana Vaasaa ja sen kuulemiseen ja näkemiseen on totuttu. Alueen kaksikielisyys ei ehkä olekaan enää niin erikoinen asia, vaan se on osa arkipäivää. Kuitenkin joidenkin opiskelijoiden mielestä yleinen suhtautuminen ruotsin kieltä kohtaan on erilaista Vaasassa kuin muissa kaksikielisissä kaupungeissa.

”Täällä tuntuu, et (suomenruotsalaiset) enemmän vaatii ihmisiltä sitä, että heille puhutaan ruotsia ja he saa palvelua ruotsiksi. Kun taas Turussa se on enemmän sitä, että ne puhuu keskenään sitä ruotsia ja ne puhuu myös suomea. Et he vaihtaa sitä aina suomeen, kun he asioi. Et se oli vähän sellainen tietynlainen negatiivinen kuva, kun kuva suomenruotsalaisista on aina ollut Turussa niin sellainen, että ne on tosi joustavia sen kielensä kaa eikä ne tavallaan vaadi muilta mitään toimenpiteitä sen suhteen, et he on kaksikielisiä. Toisin niin kuin täällä.” (H07)

Kuitenkin arkipäiväisissä tilanteissa opiskelija pärjää Vaasassa hyvin, vaikka hän ei osaisi ruotsia sanaakaan. Kaksi haastattelemaani opiskelijaa jopa harmitteli sitä, kuinka ruotsin kieltä ei edes pääse kunnolla käyttämään, sillä esimerkiksi kaupoissa asioidessa asiakaspalvelutilanteet vaihtuvat useimmiten suomen kielelle. Tilanne on kuitenkin erilainen, jos opiskelija haluaa tehdä töitä opintojen ohessa, sillä työelämässä ruotsin kielen osaaminen on välttämätöntä.

Opiskelijoilla on erilaisia kokemuksia ruotsinkielisistä asiakaspalvelutilanteista, silloin kun asiakkaat ovat olleet suomenruotsalaisia. Pääasiassa suomenruotsalaiset suhtautuvat avoimesti ja ymmärtäväisesti siihen, että toisinaan opiskelijoiden ruotsin kielen taito ei ole huippuluokkaa. Tällöin saatetaan vaihtaa suomen kielelle tai vaikeat sanat käännetään suomeksi. Kuitenkaan suhtautuminen ei aina ole niin positiivista ja asiakas saattaa jopa kiivastua, kun hän ei saakaan täydellistä asiakaspalvelua toivomallaan kielellä.

”Ja toiset on hyvin ymmärtäväisiä ja toisilta saa sellaisen tulenkatkuisen ”Tack!”-sanon vastaukseksi.” (H04)

4.2.2. Heikko julkinen liikenne

Mielikuvat Vaasasta ovat selkeästi kehittyneet kielteiseen suuntaan, kun tarkastellaan opiskelijoiden käsityksiä julkisesta liikenteestä. Heidän mielestään kunnollisen julkisen liikenteen puuttuminen erottaa Vaasan muista Suomen kaupungeista kielteisellä tavalla. Kysyttäessä Vaasan erityispiirteitä useat vastasivat empimättä julkisen liikenteen heikkouden ja alueen huonon saavutettavuuden. Yleistä oli, että opiskelijat vertasivat Vaasaa Suomen muihin kaupunkeihin, kuten Turkuun tai Helsinkiin, joissa julkinen liikenne toimii tehokkaasti ja aukottomasti. Käytännössä jokaisena viikonpäivänä mihin kellonaikaan tahansa pääsee liikkumaan kaupungin sisällä joukkoliikenteen avulla. Vaasassa tilanne on toinen, sillä linja-autoja saa odottaa toisinaan useita tunteja eikä takeita helpon paikasta toiseen liikkumisesta ole. Täten opiskelijan tulee asua kävelymatkan päässä yliopistolta ja palveluista tai hänen tulee omistaa oma auto. Tämä nähtiin ehdottoman negatiivisena puolena.

”Niin täällä se oli sit vähän silleen, että tää on ihan epäinhimillistä, et joutuu menee pyörällä pakkasilla ja muuta. Se oli keskellä talvea aika hurja kulttuurishokki. Et oli se auton hankinta aika välttämätöntä.” (H07)

Vaasan etäinen sijainti Pohjanmaan rannikolla vaikuttaa myös alueelle saapumiseen ja alueelta lähtemiseen, sillä raideyhteys on tarjolla ainoastaan Seinäjoen kautta ja linja-autoyhteydet ovat vähäisiä ja hitaita. Lähes kaikki haastattelemistani opiskelijoista mainitsivat kielteisenä piirteenä pitkät välimatkat perheen ja ystävien luokse. Käytännössä sillä ei ole merkitystä, mistä on kotoisin, sillä Vaasasta on pitkä matka kaikkialle. Tämä nähdään myös erittäin kielteisenä piirteenä, sillä se vaikuttaa myös olennaisesti tulevaisuudensuunnitelmiin. Kaksi opiskelijaa näkivät Vaasan houkuttelevana vaihtoehtona ennen alueelle muuttamista juuri kaukaisen sijainnin takia. Se tarjosi mahdollisuuden oman elämän aloittamiseen vieraassa kaupungissa kaukana kotoa. Kuitenkin ensimmäisten tuskien, pitkien junamatkojen jälkeen todellisuus valkenee, eikä etäinen sijainti olekaan enää myönteinen tekijä.

4.2.3. Passiivinen kaupunkikulttuuri

Pieniltä paikkakunnilta muuttaneet opiskelijat olivat yllättyneitä Vaasan menevästä elämäntyylistä. Kuitenkin pääasiassa Vaasan aktiivisuuden puute nähdään kielteisenä piirteenä etenkin suurista kaupungeista tai niiden läheisyydestä muuttaneiden opiskelijoiden näkökulmasta. Osa opiskelijoista jopa kokee, että Vaasasta puuttuva kaupunki- ja tapahtumakulttuuri edesauttaa alueelta lähtemistä. Usein hiljainen kaupunkikuva ja tapahtumien puuttuminen vaikuttavat yleiseen viihtyvyyteen sitä laskevasti. Suurin osa opiskelijoista kaipaavat aktiivista ympäristöä, jossa koko ajan tapahtuu jotain. Vaasasta puuttuu erityisesti tapahtumat, jotka kokoaisivat ihmisiä yhteen ja motivoisivat heitä lähtemään kaupungille viettämään aikaa. Passiivisuuteen tottumattomat opiskelijat saattavat kokea itsensä ahdistuneiksi ja yksinäisiksi, kun tapahtumia ja tekemistä ei olekaan samalla tavalla tarjolla kuin aikaisemmin.

”Periaatteessa täällä on kaikki, mitä tarvii, mut sit kuitenkin kaipaavat jotain. Et täällä on esimerkiksi tosi vähän mitään tapahtumia ja kaikki yhteisöllisyys on meidän tiedekunnan sisällä. Muuten kaupunki on vähän sellainen, ettei hirveästi järjestetä mitään. Kun taas Helsinki on sellainen, että on kaikkia ulkoilmafestareita, kaiken maailman valotapahtumia, ruokatapahtumia ja kahvijuttuja. Ihan kaikkea. Et täällä ei oo sellaista kulttuuria.” (H05)

Vaasalaisia kuvaa usein tarmon puute ja omaan elämään keskittyminen. Täten vaasalaiset tarvitsevat erityisen syyn lähteä kaupungille, eikä sinne lähdetä vain viettämään aikaa tai kiertelemään kaupoissa. Yleisesti ajatellaan, että vaasalaisia on hankala saada innostumaan uusista tapahtumista, sillä he ovat tottuneet rauhalliseen elämänrytmiin ja kotona olemiseen. Kenties tämä vaikuttaa siihen, että kaupunkikuva on usein autionoloinen opiskelijoiden mielestä. Monet ovat tottuneet Helsingin tai Tampereen kaltaisen suurkaupungin vilinään, jota harvoin löytyy Vaasasta.

Kuitenkin osa opiskelijoista näkee Vaasan rauhallisuuden positiivisena asiana, joka erottaa Vaasan muista kaupungeista. Kyseisen elämäntyylin ansioista vietetty aika perheen ja ystävien kanssa korostuu, kun vapaa-aika vietetäänkin kotona. Tosin opiskelijoille tämä ei useinkaan ole mahdollista, sillä perhe ja lähimmät ystävät ovat usein jääneet alueelle, josta opiskelijat ovat muuttaneet pois. Mahdollisesti perhekeskeisyyttä korostava Vaasa edesauttaa täten koti-ikävänsä syntymistä ja vahvistumista. Tämä voi johtaa siihen, että he

kaipaavat entistä enemmän lähemmäs perhettään ja ystäviään, jonka takia opiskelijat haluavat muuttaa pois Vaasasta opintojen päätyttyä.

”Ja varmaan just sellainen tietynlainen rauhallisempi elämäntyylä, et tavallaan tää ei oo mikään semmoinen peräjunttila, mut sit täällä on kuitenkin selkeästi rauhallisempi se elämän rytmi ja semmoinen ehkä perhekeskeisempi.” (H07)

”Aika harvoin törmää kiireiseen vaasalaiseen. Täällä kuitenkin elämä menee omalla painollaan ja ei oo semmoista hirveän stressaavaa tai ainakaan siltä se ei vaikuta toi kaupunkilaisten elämä.” (H06)

4.2.4. Koti ja kotiutuminen

Useimmat opiskelijat kokevat, että Vaasa on heille koti enemmän kuin alue, jossa he ovat syntyneet tai josta he ovat muuttaneet Vaasaan. Kodin tunteeseen vaikuttaa tunne oman elämän rakentumisesta ja hallinnasta. Myös omien muistojen ja kokemusten syntyminen vaikuttaa. Vaasassa asuminen on myös saanut opiskelijat juurtumaan alueeseen, jonka myötä tunne kodista vahvistuu.

”Mutta nyt, kun on ollut vähän kauemmin, niin tuntuu siltä, ettei välttämättä haluaisikaan muuttaa tai asettua. Et ei oo semmoista pakonomaista tarvetta enää, mikä on ollut alkuun, et halus muuttaa takaisin jonnekin Varsinais-Suomeen. Ja nyt se on muuttunut, ettei tarvii ainakaan hengenhädässä juosta sinne.” (H02)

Monelle opiskelijalle Vaasa on ensimmäinen kaupunki, johon he rakentavat oman itsenäisen elämänsä vanhempien luota muuttamisen jälkeen. Tämä tekee Vaasasta erityisen paikan, joka voi olla joko unelmien täyttymys tai pettymys. Kuitenkin lukuisten Vaasassa asuttujen vuosien jälkeen perhe- ja ystävyysuhteiden merkitys alkaa usein kasvaa ja samanaikaisesti alueen merkitys vähenee. Se saattaa johtaa siihen, että opiskelija alkaa kaivata varhaisnuoruuden asuinpaikkaa, johon liittyvät ajan kultaamat muistot.

Aineistosta ilmeni, että etenkin tunne alueelle kuulumisesta vaikuttaa kotiutumiseen. Myös ihmissuhteiden solmiminen ja rakastuminen vaikuttavat kodin tunteeseen sitä vahvistavasti. Toisin sanoen omaan elämään liittyvät merkittävät ihmiset ja tapahtumat edesauttavat alueeseen juurtumista. Täten opiskelijat, joilla on kattava tukiverkosto alueella, kokevat Vaasan kodikseen vahvemmin kuin opiskelijat, joilla on heikko tukiverkosto.

Kotiutumiseen vaikuttaa myös olennaisesti Vaasassa vietetyt ajanjaksot. Esimerkiksi opiskelijat, jotka käyvät usein perheensä luona, kaipaavat vähemmän Vaasaan takaisin. Puolestaan opiskelijat, jotka viettävät pidempiä ajanjaksoja Vaasassa, kaipaavat vähemmän kotikaupunkiinsa, sillä ajan myötä oma elämä muodostuu alueelle, jossa viettää tarpeeksi paljon aikaa. Vaasaan sopeutuminen edellyttää alueeseen liittyvien muistojen, kokemusten ja tunteiden syntymistä. Useinkaan pelkästään omassa asunnossa oleminen ei edesauta kodin tunteen syntymistä, vaan on olennaista, että opiskelija tutustuu alueeseen: kävelyt merenrantapoluilla, vierailut opiskelijaystävien luona, käynnit kaupoissa ja kaupapahallissa sekä kesäpäivien vietto Hovioikeuden rannalla voivat edesauttaa kotiutumista.

4.2.5. Vaasalaisuus: Avoimuus, monikulttuurisuus ja kotiseurakkaus

Opiskelijoiden käsitykset Vaasan imagosta olivat varsin ristiriitaisia, sillä viisi haastattelemaani opiskelijaa kokevat, että Vaasalla on selkeä imago, joka muodostuu alueen maineesta, ruotsin kielestä, merenrannasta, opiskelijoista ja energia-alan yrityksistä. Puolestaan kolmen mielestä imago ei erotu selkeästi muiden kaupunkien imagoista, sillä Vaasassa ei ole mitään erityistä, jota ei olisi saatavilla jossain toisessa kaupungissa.

”No kyllähän vaasalaiset heti yhdistetään puhumaan ruotsia. Ja että ne saattaa olla vähän semmoista parempaa väkeä, purjehtijoita ja tommoista. Kyllä niillä on imago esimerkiksi vaasalaiset ei lähde mihinkään, jos täällä järjestetään jotain, niin ne ei osallistu. Ja vaasalaiset ei auta toisiansa ja ollaan just sellaisia, et keskitytään vaan omaan elämään.”(H08)

Aineistosta nousi yllättäen yleinen käsitys siitä, että opiskelijat näkevät Vaasan ja vaasalaiset poikkeuksellisen avoimina. Useinkin ennakkomielikuvat sulkeutuneista ja ylimielisistä vaasalaisista muuttuivat, kun opiskelijat tutustuivat Vaasan avoimeen ilmapiiriin. Haastateltavien mielestä siihen vaikuttaa ensisijaisesti ruotsin kielen merkityksellinen asema, sillä se erottaa Vaasan muista kaupungeista. Ruotsin kielen takia ihmisten suhtautuminen on ennakkoluulottomampaa ja avoimempaa, kun kaikki mainonta, asiakaspalvelu ja esittäminen ovat kahdella kielellä. Kaksikielisyyteen on ikään kuin totuttu ja se on osa arkipäivää.

”Et ollaanko täällä jotenkin avoimempia, välittömämpiä kuin sit mitä Varsinais-Suomessa ollaan...” (H02)

”Se avoimuus on ihan kiva asia, että täällä on pakko elää kahden kielen kanssa. Niin ihmiset on aavistuksen pakotettu avoimiksi, se ei ole niiden oma valinta. Jos ne ei elä sen kanssa, niin ne aika pian täältä lähtee. Ja sitä avoimuutta ei Suomessa ole tarpeeksi, et sitä varmaan tulee tosi kova ikävä.”(H04)

Vaasaa kuvaa myös väestön monikulttuurisuus, joka on opiskelijoiden mielestä pääasiassa positiivinen puoli. Sen avulla kaupunkikuva on monipuolisempi ja rikkaampi, kun Vaasassa asuu suomalaisten ja suomenruotsalaisten lisäksi ulkomailta muuttaneita ihmisiä. Vaasassa ulkomaan kansalaisia oli vuonna 2014 noin 5,9 % kaupungin väestöstä (Vaasa 2015). Tämä vaikuttaa varmasti myös siihen, että suhtautuminen esimerkiksi maahanmuuttajiin on myönteisempi kuin muualla Suomessa, sillä vaasalaiset ovat tottuneet monikulttuurisuuteen. Monikulttuurisuus varmasti edesauttaa myös avointa ilmapiiriä ja suhtautumista erilaisuuteen.

”Täällä on hirveän iloisia ihmisiä, et mä tykkään siitä, että täällä on erilaisia kulttuureita ja erilaisia ihmisiä. Täällä ei oo samanlaista sulkeutumista kuin Porissa.”(H06)

”Vaasassa on jossain määrin ehkä se on se ruotsin kieli, et semmoinen eurooppalaisuus asuu enemmän kuin Lapissa... Mut sitten, kun sen eurooppalaisuuden pyyhkii pois, niin siellä asuu se pohjalaisuus, johon ei oikein pääse käsiksi.”(H04)

Kuitenkin Vaasan yhteisöllisyyttä ei nähdä erityisen vahvana, sillä opiskelijat ja kantaväestö kohtaavat harvoin. Tyypillisesti vaasalaisia yhdistää perhekeskeisyys ja omissa oloissaan viihtyminen, mikä hankaloittaa opiskelijoiden sopeutumista vaasalaisten joukkoon. Tähän vaikuttavat työssäkäyvän kantaväestön ja opiskelijoiden elämäntilanteelliset eroavaisuudet. Opiskelijat kokevatkin, että merkittävin yhteisöllisyys vallitsee yliopistolla, ei niinkään opiskelijoiden ja alkuperäisten vaasalaisten välillä. Opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä lisää erilaiset yliopiston tai tiedekuntien järjestämät tapahtumat ja yhdessä tekeminen. Täten opiskelijat pääsevät tutustumaan toisiinsa paremmin, mikä vahvistaa viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä. Vaasassa ei oikeastaan järjestetä mitään tapah-

tumia, joilla olisi samanlainen vaikutus opiskelijoiden ja kantaväestön suhteen kehitykselle. Kuitenkaan minkäänlaista vastakkainasettelua ei ole havaittavissa, kenties juuri avoimen ilmapiirin takia.

”Ja tietty niin kun tavallaan tuntuu, että opiskelijat ovat aika opiskelijoiden omissa piireissään. Et jos täällä ei mene töihin, on vaikea tutustua siihen paikalliseen väestöön.” (H03)

Vaasassa ilmenee myös tietynlaista pohjalaisuutta ja ylpeyttä vaasalaisuudesta. Se näkyy suorutena ja jo edellä mainittuna avoimuutena. Vaasalaiset ovat ylpeitä nimenomaan vaasalaisuudesta ja pohjalaisesta historiasta. Vaikka Vaasassa ei kuule erityisesti mitään murretta, on kuitenkin tiettyjä sanoja joita käytetään Vaasassa ahkerasti ja ne mielletään osaksi vaasalaisuutta.

”...Kun mulla on tuolta maakunnista noita työkavereita, niin sieltä tulee sellaista tietynlaista suorempaa asennetta. Et mä tykkään siitä, että ei hirveästi jossitella ja jos on jotain asiaa niin se sanotaan reilusti suoraan. Etelässä on vähän ehkä enemmän sitä kulttuuria, että piiloudutaan selän taakse ja tehdään sellaisia omia leirejä.” (H03)

”Joskus naureskellaan, kun tulee sellaisia pieniä kommunikaatio-ongelmia. Jos vaikka kaveri sanoo, että täällä piskottelee, niin sit se on silleen, et mitä tapahtuu. Et kun me sanotaan, et tihkuu vettä, ripsii, ripottelee niin se on niin kun piskottelee. Et tollasesta tulee se pohjalaisuus. Ja kaikki on yli-jotain ja sitten, että sitä ässää heitetään jokapaikkaan: ”Menees, tekees, hakees.” (H05)

Myös kotiseuturakkaus kuvaa vaasalaisia, sillä he ovat erityisen ylpeitä asemastaan Pohjanmaan keskuksena ja energiakaupunkina. Opiskelijat mainitsivat, että Vaasaa kuvaa tietynlainen määrätietoinen ja kehityshakuinen suunta. Vaikka etäinen rannikkosijainti ei ole ihanteellisin kasvavalle kaupungille, Vaasa kasvaa siitä huolimatta. Osasyynä kasvuun on Vaasan asema opiskelijakaupunkina, sillä opiskelijat tuovat eloa Vaasaan. Etenkin tekniikanalan opiskelijoille energia-alan yritykset tarjoavat lukuisia työpaikkoja, mikä houkuttelee heitä jäämään Vaasaan.

”Ehkä se on se määrätyn lainen kotiseutuylpeys, et mä en oo törmännyt samanlaiseen missään muualla. Et vaasalaiset ottaa sen silleen, että he on vaasalaisia.” H06
”Tää on ehkä semmoinen Pohjanmaan sulatuskattila tietyllä tavalla, et kaikki niin kun tulee tänne.” (H07)

Kaiken kaikkiaan Vaasassa ollaan ylpeitä ennen kaikkea vaasalaisuudesta, ei sinänsä pohjalaisuudesta. Täten kotiseuturakkaus yhdistää useimpia alkuperäisiä vaasalaisia, mikä luo yhteisiä arvoja ja yhteisöllisyyttä. Kuitenkin valitettavan harvat opiskelijat pääsevät osaksi tätä yhteisöllisyyttä, sillä he viettävät niin lyhyen ajan Vaasassa, ettei rakkautta Vaasaa kohtaan välttämättä ehdi syntyä.

4.3. Tulevaisuudensuunnitelmat

4.3.1. Vaasan työntekijöinä työpaikkojen puute ja verkostoitumisen vaikeus

Aineistosta selvisi, että opiskelijat eivät koe, että Vaasassa olisi vetäviä tekijöitä, jotka pyrkisivät pitämään opiskelijat kaupungissa. Useinkin tilanne koettiin päinvastaiseksi, jolloin opiskelijoita kannustetaan lähtemään Vaasasta. Työntekijöitä ovat alhaiset työllistymismahdollisuudet, heikko verkostoituminen, kaupungin passiivisuus, tapahtumien ja kaupunkikulttuurin puute sekä alueen huono joukkoliikenne. Opiskelijat kokevat, että etenkin hallintotieteiden opiskelijoille Vaasassa on avoimia työ- ja harjoittelupaikkoja liian vähän, jonka takia verkostoituminen on hankalaa. Jotkut jopa kokevat, että tällä Vaasa kannustaa opiskelijoita lähtemään pääkaupunkiseudulle parempien työmahdollisuuksien perässä.

”Et ei ehkä tavallaan suoranaisesti kannusta lähtemään, mutta täällä ei oo semmoista luonnollista fiilistä, että tää olis kauhean avosylinen paikka.” (H03)

”Kyllä hallintotieteilijöille tehdään hyvin selväksi se, että Vaasa tykkää teistä kauheasti, mutta te ootte kuitenkin samalla viivalla sen yläasteelaisen kesätyönhakijan kanssa, kun me näitä kaupungin paikkoja jaetaan.”(H06)

Haastatteluista nousi yhteinen tekijä, joka vaikuttaa lähes poikkeuksetta asuinpaikan valintaan: työpaikka. Opiskelijat korostavat hyvän, koulutusta vastaavan ja miellyttävän työpaikan merkitystä, jonka myötä asuinpaikan merkitys vähenee. Monet opiskelijat ovat valmiita muuttamaan toisella paikkakunnalla työpaikan perässä tai vastavuoroisesti jäämään Vaasaan, jos he saavat hyvän työpaikan alueelta. Kuitenkin yleisenä toiveena on, että muutto ei perustuisi siihen, että Vaasasta on pakko lähteä, koska työpaikkoja ei ole.

”Et toivottavasti ei tuu semmoista, et mun on pakko lähteä, kun ei saa mistään töitä. Et toivottavasti se ois valinta, et se lähdet täältä pois. Niin kuin positiivinen valinta, eikä pakon edessä tehty päätös.” (H02)

Valitettavan usein opiskelijat ovat siinä tilanteessa, että heille ei ehdi muodostua kunnollisia verkostoja työelämään Vaasassa asumisen aikana. Tähän vaikuttaa Vaasan harjoittelu- ja työpaikkojen heikko tarjonta. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, että opiskelijat muuttavat helpommin Vaasasta pois esimerkiksi lähemmäs perhettään, kun mikään ei ikään kuin sido opiskelijoita alueelle. He saattavat kokea, ettei Vaasalla ole enää mitään tarjottavaa ja opiskelijat lähtevätkin etsimään parempia työmarkkinoita muualta. Täten olisikin tärkeää, että Vaasalla olisi parempia ja tehokkaampia keinoja sitouttaa opiskelijoita jäämään alueelle. Nykyisellään Vaasa saattaa houkutella etenkin lapsiperheitä, mutta opiskelijoille sillä ei ole oikeastaan mitään merkittävää tarjottavaa, jota ei saisi muualta.

4.3.2. Sijainnin ja alueen ominaisuuksien merkitys

Työpaikan lisäksi opiskelijat pitävät tärkeänä helppoa matkustamista perheen ja ystävien luokse. Tätä he eivät usein Vaasasta saa, sillä välimatkat ovat pitkiä ja matkustaminen on hidasta, kallista ja vaivalloista. Matkustamisen hankaluus korostuu, sillä merkittävä osa Vaasan opiskelijoista on kotoisin pääkaupunkiseudulta. Tämä vaikuttaa olennaisesti muuttohalukkuuteen opintojen jälkeen, sillä moni haluaa muuttaa alueelle, jonka sijainti ja liikenneyhteydet ovat ihanteellisemmat. Tämän takia opiskelijat eivät näe useinkaan mahdollisena Vaasaan jäämistä loppuelämäkseen. Vaikka asuminen on edullista Vaasassa, monikaan ei halua perustaa perhettä kaupunkiin, jossa ei ole kunnollista tukiverkkoa ja perhe sekä ystävät ovat kaukana. Täten alueen sijainti on merkittävämpi tekijä kuin hintataso.

Opiskelijoiden muuttohaaveet suuntautuvat pääkaupunkiseudulle ja Tampereen alueelle aktiivisemmän kaupunkikulttuurin, ihmismassojen ja ennen kaikkea työpaikkojen perässä. Etenkin Etelä-Suomesta muuttaneet opiskelijat kaipaavat takaisin suurkaupungin vilinään sekä monet pienemmistä paikkakunnilta muuttaneet haluavat nähdä muitakin alueita ja kaupunkeja kuin pelkästään Vaasan. Myös se, missä perhe, sukulaiset ja ystävät asuvat, vaikuttaa olennaisesti muuttopäätökseen.

4.3.3. Vaasa välietappipaikkana

Haastatteluaineiston perusteella syntyi kuva siitä, että opiskelijat eivät välttämättä arvosta rauhallisemman elämäntyylin, passiivisen kaupunkikulttuurin ja etäisen sijainnin tuomia etuja. Näiden ansioista Vaasan asumiskustannukset ovat alhaiset, eivätkä korkeat vuokrahinnat edellytä opiskelijoiden työssäkäyntiä opintojen ohella. Pääkaupunkiseudulla tilanne on toinen, sillä opintotuki ei kata kuin osan yksiöiden ja kaksioiden vuokrahinnoista, jolloin työssäkäynti on välttämätön. Vaikka matkustaminen Vaasasta on vaivalloista ja kallista, alhaisten elämiskustannusten takia opiskelijoille jää enemmän vapaa-aikaa opiskelun ohella. Kenties juuri tämän takia opiskelijat kaipaavatkin enemmän aktiiviteetteja ja tapahtumia, jotka täyttäsivät puoliksi tyhjää kalenteria.

Kenties juuri arvostuksen puuttumisen ja aktiivisuuden kaipaamisen takia Vaasa on monelle opiskelijalle ainoastaan niin sanottu välietappipaikka. Monet opiskelijat hakevat eri puolilta Suomea juuri Vaasaan helpomman sisäänpääsyn ja opiskelupaikan houkutuksen takia. Kuitenkaan elämä Vaasassa ei useinkaan ole samanlaista, mihin etenkin suurista kaupungeista muuttaneet opiskelijat ovat tottuneet. Opiskelijat saattavat ajatella, että kaupunki on hieman tylsä, kun missään ei koskaan tapahdu mitään. Tämä aiheuttaa turhautumisen tunteita, jotka saavat opiskelijat kaipaamaan muualle. Täten opiskelijoille muodostunut kielteinen kuva Vaasasta edesauttaa sitä, että he pyrkivätkin muuttamaan pois alueelta opintojen päätyttyä.

”Mut et ehkä just sekin, että mä en oo kokenut, että mä olisin viihtynyt, et tavallaan ehkä mä odotin just lisää sellaista aktiivisuutta, että koko ajan tapahtuisi jotain. Ja sit että olis niitä mahdollisuuksia jäädä vaikka pitemmäksikin aikaa, jos tuntuis siltä.” (H03)

Kuitenkin osa opiskelijoista näkee Vaasaan palaamisen mahdollisena tulevaisuudessa esimerkiksi työpaikan takia. Kuitenkaan Vaasa ei ole ensisijainen vaihtoehto, jonka vetovoima houkuttelisi erityisesti. Pääasiassa opiskelijat lähtevät Vaasasta haikein tunnelmin ja he ajattelevat ikävöivänsä opiskeluaikoja ja erilaisia muistoja, joita Vaasassa on syntynyt. Suurimmalle osalle Vaasa on kuitenkin nostalginen opiskelijakaupunki, jonne opiskelijat saivat rakentaa oman itsenäisen elämänsä. Siihen liittyvä aikuistuminen, alueelle sopeutuminen ja itsenäisyys ovat varmasti monelle merkityksellisessä asemassa.

Kuitenkaan ikävöinti tai hyvät muistot eivät riitä siihen, että opiskelijat haluaisivat muuttaa takaisin alueelle, vaan siihen tarvitaan merkittävämpiä tekijöitä.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, minkälaisia ennakkomielikuvia opiskelijoilla oli Vaasasta, ennen kuin he muuttivat alueelle, ovatko mielikuvat kehittyneet alueella asuminen aikana ja vaikuttavatko mielikuvat tulevaisuudensuunnitelmiin. Tutkimusongelmani liittyykin vahvasti mielikuvien tarkasteluun kulttuurimaantieteen viitekehyksessä.

Mielikuvan käsite sekä kulttuurimaantieteeseen liittyvät käsitteet, kuten alueimago, alueellinen identiteetti, paikan henki ja paikkaan kiinnittyminen olivat tutkimukseni kannalta olennaisia termejä. Mielikuvalla tarkoitetaan käsitystä jostain tietystä kohteesta esimerkiksi yrityksestä tai alueesta. Sen syntyyn vaikuttavat ennen kaikkea henkilön omat käsitykset, tunteet ja ajatukset. Mielikuvat liittyvät vahvasti imagoon, sillä imagon vastaanottaja purkaa sen yleensä mielikuviksi. Täten mielikuvat liittyvät esimerkiksi sisäiseen olemukseen kun taas imago liittyy ulkoisiin merkkeihin.

Puolestaan alueimago tarkoittaa kuvaa tai käsitystä alueesta, johon liittyvät yksilöiden kokemukset ja ryhmien aikomukset. Se on tietynlainen alueellinen käsitys, johon vaikuttavat asukkaiden elämäntavat, alueen erityspiirteet ja elinkeinotoiminta. Alueimagolla onkin merkittävä vaikutus alueen menestyksen kannalta, vaikka se koetaankin pääasiassa yksilötasolla. Alueellinen identiteetti tarkoittaa puolestaan tietoisuutta alueen ominaisuuksista, samankaltaisuuksista ja eroavaisuuksista muihin alueisiin nähden. Se voidaan jakaa alueen omaksi identiteetiksi ja aluetietoisuudeksi. Täten alueen omaan identiteettiin kuuluu alueen historia, talous, kulttuuri, luonto ja kieli ja sen tavoitteena onkin erottaa alue suuremmasta kokonaisuudesta. Aluetietoisuus tarkoittaa asukkaiden kokemaa identiteettiä ja tunnetta alueelle kuulumisesta. Alueelliseen identiteettiin liittyy myös mielipiteet ja kokemukset alueesta.

Puolestaan paikan henkeen liittyy vahvasti yhteisöllisyys, yhteiset kokemukset ja historia sekä erilaiset tunteet ja koetut tunnelmat, joita paikat herättävät. Sen kokeminen tarkoittaa paikan ymmärtämistä ja siihen samaistumista. Täten paikka saattaakin symboloida tietynlaisia tunteita, jotka syntyvät paikan historian, kulttuurin, rakennusten tai maisemien avulla. Paikkaan kiinnittyminen tarkoittaa tunnetta siitä, että paikka on merkityksellinen

ja se tuntuu kodilta. Kuitenkaan pelkästään paikassa asuminen ei luo tätä tunnetta, vaan siihen vaikuttaa muun muassa yhteisöllisyys, osallistuminen ja arjen hallinta. Ihmisen minuus rakentuu paikoissa, jotka hän kokee tärkeiksi. Tämän takia paikkaan kiinnittyminen on merkityksellistä, sillä ihminen haluaa tuntea kuuluvansa johonkin. Paikkaan kiinnittymiseen liittyy myös tunne kodista, joka luo pohjan ihmisen olemassaololle, joten se onkin merkittävä osa ihmisen identiteetin muodostumista. Koti on ennen kaikkea paikka, joka ilmentää ihmisen tarpeita, tunteita ja tavoitteita. Se on tilaan ja aikaan liittyvä keskus, jossa ihminen tuntee itsensä hyväksytyksi.

Tilastojen pohjalta tehtyjen johtopäätösten mukaan Vaasaan suuntautuva muuttoliike on varsin monipuolista. Kuitenkin yllättäen merkittävä osa hakeneista ja hyväksytyistä henkilöistä on kotoisin Uudeltamaalta. Tätä selittää niin Uudenmaan suuri asukasmäärä kuin kasvava kiinnostus Vaasan yliopistoa kohtaan. Myös Uudenmaan valtavat hakijamäärät pääkaupunkiseudun sekä Tampereen ja Turun korkeakouluihin pakottavat nuoria hakemaan myös kauempana sijaitseviin korkeakouluihin, sillä esimerkiksi suuryliopistoilla ei ole tarjota koulutuspaikkaa jokaiselle hakijalle. Vaasan yliopistoon tulee paljon opiskelijoita myös Etelä-Pohjanmaalta ja Pirkanmaalta maakuntien läheisten sijaintien takia. Myös lukuisat paikalliset pohjalaiset nuoret hakevat oman alueensa yliopistoon varmasti juuri vaivattomuuden takia.

Tutkimusaiheen valinta perustuikin juuri kiinnostukseen selvittää Pohjanmaan ulkopuolelta Vaasaan muuttaneiden opiskelijoiden käsityksistä ja mielikuvia alueesta. Valitsinkin tutkimusmetodikseni haastattelun, sillä tavoitteenani oli saada monipuolista tietoa, joka perustuu opiskelijoiden kokemuksiin, tunteuksiin ja ajatuksiin. Tutkimusaineistoni koostui kahdeksan hallintotieteiden opiskelijan haastattelusta. Rajauksena oli, että opiskelijat olivat muuttaneet monipuolisesti eri maakunnista ja että he ovat loppuvaiheen opiskelijoita, jotta käsitys tulevaisuudensuunnitelmista ja mielikuvien kehityksestä oli ehtinyt muodostua.

Haastatteluaineiston pohjalta nousi kiinnostavia seikkoja liittyen opiskelijoiden ennakkomielikuviiin, joita opiskelijoilla oli ennen alueelle muuttoa. Pääasiassa syy alueelle muut-

toon oli opinnoissa, mutta toisinaan muuttopäätökseen vaikutti myös rakastuminen ja rakauden perässä muuttaminen. Myös tarve aloittaa oma elämä kaukana varhaisnuoruuden kotipaikkakunnasta sai muutaman opiskelijan muuttamaan juuri Vaasaan.

Opiskelijoiden ennakkomielikuvat eivät olleet niin runsaita ja selkeitä kuin odotin, sillä haastattelemilleni opiskelijoille Vaasa oli alueena vieras eivätkä he olleet kuulleet erityisesti Vaasaan liittyvistä kokemuksista tai kertomuksista, jotka olisivat luoneet ennakkomielikuvia. Pääasiassa ruotsin kieli ja suomenruotsalaisuus aiheuttivat kahdenlaista suhtautumista: niiden luomia haasteita pelättiin tai uusia kokemuksia odotettiin innolla. Etenkin opiskelijat, joiden ruotsin kielen taito on heikko, kokivat kaksikielisyyden kielteisenä ja pelottavana tekijänä. Myös vierailut ruotsinkielisillä lähialueilla esimerkiksi Kristiinankaupungissa tai Närpiössä edesauttoivat ennakkomielikuvien syntymistä täysin ruotsinkielisestä Vaasasta.

Myönteisiin ennakkomielikuviin kuului käsitys Vaasan historiallisuudesta, meren läheisyydestä ja alueella vallitsevasta kotiseurakkaudesta. Kielteisiin ennakkomielikuviin kuului puolestaan käsitys vaasalaisten sulkeutuneisuudesta ja vaikeuksista sopeutua joukkoon. Kaiken kaikkiaan ennakkomielikuvat olivat varsin vähäisiä, mihin vaikuttaa Vaasan syrjäinen sijainti ja mainonnan vähäisyys. Yllättäen suurin osa haastattelemistani opiskelijoista ei tiennyt Vaasan yliopiston olemassaolosta ennen varsinaista korkeakouluhakua.

Ennakkomielikuvien syntyyn vaikutti olennaisesti se, mistä opiskelijat olivat muuttaneet Vaasaan. Esimerkiksi Etelä-Suomesta, Satakunnasta tai Lapista muuttaneiden opiskelijoiden ennakkokäsitykset olivat selkeästi vähäisempiä, sillä kaukaisen sijainnin takia he eivät useinkaan olleet henkilökohtaisesti käyneet Vaasassa, eikä heidän lähipiirilläkään ollut kokemuksia alueesta. Vaasan näkyvyys mediassa on myös heikko, joten sekään ei tarjonnut tietoa, joka olisi voinut vaikuttaa ennakkomielikuvien syntyyn. Etelä- tai Keski-Pohjanmaalta Vaasaan muuttaneiden käsitykset alueesta olivat puolestaan selkeämpiä ja runsaampia. Ennakkomielikuvissa Vaasa nähtiin varakkaiden ja ruotsinkielisten kaupunkina. Selkeämpien ennakkomielikuvien syntyyn vaikutti se, että lähempänä asuneet opiskelijat olivat usein käyneet Vaasassa ja heidän lähipiirilleen alue oli useinkin tuttu. Täten

opiskelijoilla oli omakohtaisia kokemuksia alueesta sekä he olivat kuulleet erilaisista käsitteistä, tapahtumista ja tuntemuksista, jotka liittyvät Vaasaan.

Tutkimukseni kannalta oli myös olennaista tehdä havaintoja siitä, kuinka mielikuvat ovat kehittyneet Vaasassa asumisen aikana. Opiskelijoiden omien kokemusten ja muistojen syntyminen sekä oman elämän rakentuminen edesauttoivat myös selkeämpien mielikuvien syntymistä. Niissä olikin havaittavissa sekä myönteistä että kielteistä kehitystä. Vaasassa asumisen myötä opiskelijat näkevät kaupungin historiallisena ja kulttuurisena, jonka tiivis koko sopii opiskelijalle. Myös meren läheisyyttä ja ulkoilumahdollisuuksia arvostetaan. Joukkoliikenteen heikkous ja alueen huono saavutettavuus nähdään puolestaan erittäin kielteisenä piirteenä. Käytännössä Vaasasta on pitkä matka lähes kaikkialle, mikä vaikuttaa opiskelijoiden mahdollisuuksiin tavata perhettä ja ystäviä. Tämä jopa saattaa vaikuttaa negatiivisesti tulevaisuudensuunnitelmiin ja halukkuuteen jäädä alueelle.

Myös suhtautuminen ruotsin kieleen on muuttunut, sillä niin pelot kuin innostuneisuuskin ovat kadonneet. Opiskelijat ovat tottuneet kaksikielisyyteen ja se onkin osa arkipäivää. Käytännössä opiskelijat pärjäävät Vaasassa myös heikolla ruotsin kielen taidolla, sillä esimerkiksi asiakaspalvelutilanteet hoidetaan kahdella kielellä. Ruotsinkielentaitoiset opiskelijat olivat jopa hieman harmissaan siitä, että Vaasassa ei olekaan päässyt käyttämään ruotsin kieltä toivotulla tavalla, kun asiakaspalvelutilanteet vaihtuvat usein suomen kielelle. Kuitenkin työllistymisen kannalta ruotsin kielen osaaminen on välttämätöntä, sillä Vaasassa suomenruotsalaiset odottavat, että heitä palvellaan ruotsiksi.

Opiskelijoiden mielestä Vaasasta puuttuu selkeä kaupunki- ja tapahtumakulttuuri, mikä laskee alueen viihtyvyyttä merkittävästi. Varsinkin aktiiviseen elämäntyyliin tottuneet opiskelijat ovat kokeneet Vaasan passiivisuuden järkytyksenä, mikä herättää kielteisiä tunteita aluetta kohtaan. Tietynlainen mahdollisuuksien ja tapahtumien puuttuminen edesauttaa jopa sitä, että opiskelijat haluavat muuttaa Vaasasta pois opintojen jälkeen. Vaikka alueelta löytyy periaatteessa kaikki tarvittava, jokin tietty houkutteleva ja paikkaan kiinnittävä tekijä puuttuu. Vaasalaiset ovatkin tottuneet perhekeskeiseen elämään,

eikä kaupungille lähdetä noin vain viettämään aikaa. Tämä vaikuttaa siihen, että opiskelijoiden mielestä Vaasan kaupunkikuva vaikuttaa usein autiolta ja vaasalaisia on hankala innostaa kokeilemaan uutta.

Haastatteluaineiston pohjalta selvisi myös, että opiskelijat ajattelevat, että Vaasa on heille koti. Suurimmalle osalle opiskelijoista Vaasa on ensimmäinen kaupunki, johon he rakentavat oman elämänsä vanhempien luota muuttamisen jälkeen. Kodin tunteeseen vaikuttaa tunne alueelle kuulumisesta. Erilaiset tukiverkostot, kuten ystävyysuhteiden solmiminen tai rakastuminen vaikuttavat siihen, kuinka merkitykselliseltä alue tuntuu. Toisin sanoen omaan elämään liittyvät merkitykselliset ihmiset ja tapahtumat vaikuttavat aluesamaistumiseen. Täten tukiverkoston vahvuus vaikuttaa olennaisesti kodin tunteeseen. Kuitenkin toisinaan uudelle alueelle ei synny merkittävää tukiverkostoa ja opiskelija saattaa kokea, että hänen pääasiallinen tukiverkostonsa on alueella, josta hän on muuttanut. Tämä vaikuttaa olennaisesti siihen, ettei Vaasa tunnu kodilta ja opiskelija haluaakin usein muuttaa pois alueelta.

Opiskelijoilla on selkeä käsitys siitä, että vaasalaiset ovat poikkeuksellisen avoimia juuri kaksikielisyyden ja alueen monikulttuurisuuden takia. Täten ennakkomielikuvat vaasalaisten sulkeutuneisuudesta muuttuivat, kun opiskelijat saivat muodostaa oman mielipiteensä Vaasan ilmapiiristä. Kuitenkaan opiskelijat eivät näe Vaasaa erityisen yhteisöllisenä kaupunkina, vaan yhteisöllisyys vallitsee pääasiassa yliopistolla. Tähän vaikuttaa alueella vallitseva perhekeskeisyys ja omissa oloissa viihtyminen, mikä hankaloittaa opiskelijoiden sopeutumista ja vaasalaisiin tutustumista. Yliopistolla esimerkiksi erilaiset tapahtumat ja yhdessä tekeminen lisäävät yhteisöllisyyttä opiskelijoiden keskuudessa. Vaasassa kuitenkin on vain harvoja tapahtumia, joilla olisi samankaltainen vaikutus alueen koko väestön yhteisöllisyyteen.

Vaasassa vallitsee myös tietynlainen kotiseuturakkaus, sillä vaasalaiset ovat ylpeitä alueestaan ja sen asemasta Pohjanmaan keskuksena. Opiskelijoiden mielestä vaasalaisille on tärkeää nimenomaan vaasalaisuus ja pohjalainen historia, mikä luo yhteisöllisyyttä. Kotiseuturakkaus yhdistää etenkin alkuperäisiä vaasalaisia, mikä luo yhteisiä arvoja. Kui-

tenkin opiskelijat pääsevät harvoin osaksi tätä yhteisöllisyyttä, sillä usein he viettävät alueella niin lyhyen ajan, että paikkaan kiintyminen saatikka kotiseuturakkaus eivät ehdi muodostua.

Haastatteluaineiston perusteella tein myös havaintoja opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmista ja siitä vaikuttavatko mielikuvat niihin. Opiskelijat kokevat, että Vaasassa on enemmän työntäviä kuin vetäviä tekijöitä. Alueelta lähtemiseen kannustaa muun muassa hallintotietelijöiden alhaiset työllistymis- ja verkostoitumismahdollisuudet, kaupungin passiivisuus, tapahtumien ja kaupunkikulttuurin puute ja huono joukkoliikenne. Etenkin pääkaupunkiseutu nähdään vetovoimaisena työllistymisen kannalta. Opiskelijat korostavatkin, että työpaikka vaikuttaa merkittävän paljon asuinpaikan valintaan. Täten alueen ominaisuuksien merkitys vähenee, sillä miellyttävä ja koulutusta vastaava työpaikka on ensisijaisen tärkeä.

Myös perheellä ja ystävillä on tärkeä merkitys opiskelijoille, joten ihanteellisin asuinpaikka olisikin alueella, josta olisi hyvät kulkuyhteydet perheen luokse ja jolla olisi tarjota hyvä työpaikka. Täten vaikka asuminen Vaasassa on edullisempaa kuin pääkaupunkiseudulla, kaipaavat opiskelijat silti suurkaupungin vilinään. Tämä on havaittavissa etenkin niiden opiskelijoiden ajatuksissa, jotka ovat kotoisin Etelä-Suomesta. Toisin sanoen alueen sijainnilla on suurempi merkitys kuin alueen hintatasolla. Opiskelijat eivät välttämättä arvosta edullisemmän asumisen tuomia etuja, sillä sen myötä opiskelijoiden ei välttämättä tarvitse käydä töissä opiskeluaikana. Sen myötä jää aikaa enemmän esimerkiksi harrastuksilla ja ystävien näkemiselle. Kuitenkin vapaa-ajan kohtalainen määrä saa opiskelijat kaipaamaan erilaisia aktiviteetteja, mahdollisuuksia ja tekemistä, joita Vaasa tarjoaa kovin niukasti. Tämä johtaa usein siihen, että opiskelijat alkavatkin kaipaamaan kaupunkiin, jossa on enemmän tekemistä.

Toisin sanoen mielikuvilla on merkittävä vaikutus opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmiin, sillä ne luovat opiskelijoille kuvitelmia siitä, minkälaisia mahdollisuuksia Vaasalla on tarjota heille tulevaisuudessa. Myös alueeseen liittyvät kokemukset ja tuntemukset vaikuttavat muuttopäätökseen. Kuitenkin suurin osa opiskelijoista näkee Vaasaan palaamisen mahdollisena esimerkiksi työpaikan takia. Kuitenkaan pelkkä alueen ikävöinti

ei ole tarpeeksi merkittävä syy palata alueelle. Opiskelijoiden muistoissa Vaasa säilyy nostalgisena opiskelijakaupunkina, joka tarjosi mahdollisuuden itsenäistyä ja rakentaa oman elämän.

Kaiken kaikkiaan opiskelijoiden vähäiset ennakkomielikuvat ruotsin kielen hallitsevuudesta, suomenruotsalaisuudesta, alueen historiallisuudesta ja odotuksista uutta elämää kohtaan ovat kehittyneet selkeiksi mielikuviksi. Merkittävin muutos tapahtui suhtautumisessa ruotsin kieleen, sillä se on alueella asumisen aikana muodostunut osaksi arkipäivää, eikä sitä kohtaan koeta enää pelkoa tai innostusta. Myös uusia mielikuvia on syntynyt, jotka koskevat muun muassa joukkoliikenteen heikkoutta, vallitsevaa kotiseurakkautta ja alueen passiivista kaupunkikulttuuria. Mielikuvilla on selkeä merkitys tulevaisuudensuunnitelmien kannalta, sillä ne edesauttavat valitettavan usein opiskelijoiden tarvetta muuttaa pois Vaasasta.

Arvioitaessa tutkimustuloksiani yhteiskunnallisen merkittävyyden näkökulmasta voidaan todeta, että tutkimukseni antaa vahvoja viitteitä siihen, minkälaisiin asioihin Vaasassa tulisi keskittyä tehokkaammin, jotta opiskelijat saataisiin pysymään alueella ja Vaasan maine niin sanottuna välietappipaikkana saataisiin heikkenemään. Täten lisätutkimuksia voisi kohdistaa esimerkiksi tekijöihin, jotka saisivat opiskelijat jäämään Vaasaan. Tärkeää olisi myös, että opiskelijoiden verkostoituminen parantuisi ja kaupunki koettaisiin aktiivisempänä ja viihtyisämpänä.

LÄHDELUETTELO

- Anholt, Simon (2010). *Places: Identity, Image and Reputation*. New York : Palgrave Macmillan.
- Aro, Timo (2007). Valikoiva muuttoliike osana pitkän aikavälin maassamuuttokehitystä. *Yhteiskuntapolitiikka* 72: 4, 371–379.
- Ashworth, Gregory & Henk Voogd (1994). *Marketing and place promotion*. Teoksessa: *Place Promotion: The Use of Publicity and Marketing to Sell Towns and Regions*, 39-52. Toim. John Gold & Stephen Ward. London: Wiley.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta (2005). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Garrett, Brian (1998). *Personal Identity and Self-consciousness*. Routledge.
- Hall, Stuart (1999). *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- Hankamäki, Jukka (1995). *Minä: Minäfilosofioiden filosofiaa*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Heikkilä, Matti, Taina Rintala, Ipo Airio & Sakari Kainulainen (2002). *Hyvinvointi ja tulevaisuus maalla ja kaupungissa*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia 126.
- Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara (2013). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Karjalainen, Pauli (1993). *Maantieteen maisemissa: Aiheita kulttuurimaantieteen alalta*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

- Karvonen, Erkki (1997). *Imagologia. Imagon teorioiden esittelyä, analyysiä ja kritiikkiä*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kauppinen, Heidi (2009). *Kotipaikka: Muuttajan kotiseutusuhteen rakentuminen. Sosiologian tutkimuksia*. Joensuun yliopisto; nro 10.
- Korkiasaari, Jouni & Ismo Söderling (2007). *Muuttoliike*. Teoksessa: Suomen väestö, 239–270. Toim. Seppo Koskinen, Tuija Martelin, Irma-Leena Notkola, Veijo Notkola, Kari Pitkänen, Marika Jalovaara, Elina Mäenpää, Anne Ruokolainen, Markku Ryyänen & Ismo Söderling. Helsinki: Gaudeamus.
- Lakso, Timo & Kimmo Kainulainen (2001). *Sivusta aluekehitystyön ytimeen: Kulttuuriala strategisen ohjelmityön osa-alueena*. Teoksessa: *Perinnettä vai bisnestä? Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet*, 32–51. Toim. Sulevi Riukulehto. Jyväskylä: Atena Kustannus oy.
- Luoto, Ilkka (2008). *Paikan tekstit ja niiden henki. Johdatus geosemiotiikkaan – Matkakertomus paikan kulttuuriseen ytimeen*. Nordia Geographical Publications. Volume 37: 2. Akateeminen väitöskirja. Oulu: Oulun yliopisto.
- Luoto, Ilkka (2013.) *Paikan henki ja paikkaperustainen ajattelu*. Teoksessa: *Oppiva alue, menestyvä alue: Juhlakirja professori Seija Virkkalan 60-vuotispäiväksi*, 81–92. Toim. Ilkka Luoto, Hannu Katajamäki & Niklas Lundström. Acta Wasaensia 275. Aluetiede 12. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Metsämuuronen, Jari (2000). *Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia -sarja 4*. Helsinki: International Methelp Ky.
- Mitchell, Don (2000). *Cultural Geography. A Critical Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.

- Ojankoski, Teija (1998). *Oikea pieni kaupunki: Maantieteen ja asukkaiden näkökulma suomalaiseen pikkukaupunkiin*. Turku: Turun yliopisto.
- Paasi, Anssi (1984). *Opiskelijoiden tilapreferenssit aluetietoisuuden heijastajana. Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisuja*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Paasi, Anssi (1986a). *Neljä maakuntaa: Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä*. Joensuu: University of Joensuu.
- Paasi, Anssi (1986b). *The institutionalization of regions: A theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity*. Helsinki: Geographical Society of Finland.
- Paasi, Anssi (2003). *Region and place: Regional identity in question*. *Progress in Human Geography* 27, 475–485.
- Pyörälä, Eeva (1995). *Kvalitatiivisen tutkimuksen metodologiaa*. Teoksessa: *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*, 11–25. Toim. Jaakko Leskinen. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Relph, Edward (1976). *Place and Placelessness*. London: Pion Limited.
- Riukulehto, Sulevi (2001). *Perinnettä vai bisnestä? Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet*. Jyväskylä: Atena Kustannus oy.
- Sarkkinen, Mirja (1996). *Psykologia – johdantokurssi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sedlacek, Sabine, Bernhard Kurka & Gunther Maier (2009). *Regional identity: A key to overcome structural weaknesses in peripheral rural regions? European Country-side* 1: 4, 180–201.

Vaasa (2015). Vaasalaiset äidinkielen ja kansalaisuuden mukaan 2000–2014. Saatavissa 5.4.2016: https://www.vaasa.fi/sites/default/files/aidinkielet_ja_kansalaisuudet_2000-2014_0.pdf.

Vaasan yliopisto (2015). Vaasan yliopiston uudet opiskelijat valittu. Saatavissa 1.4.2016: http://www.uva.fi/fi/news/vaasan_yliopiston_uudet_opiskelijat_valittu/.

Zimmerbauer, Kaj (2001). Kulttuurimatkailu mielikuvayhteiskunnassa. Imagot ja stereotyypiat matkailun markkinoinnissa. Teoksessa: Perinnettä vai bisnestä? Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet, 114–129. Toim. Sulevi Riukulehto. Jyväskylä: Atena Kustannus oy.

Zimmerbauer, Kaj (2007). Imago ja kuntarakenteen muutos: Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitoksen vaikutus alueellisen imagon kehittämiseen. *Alue ja ympäristö* 36: 2, 31–42.

Zimmerbauer, Kaj (2008). Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä. Helsingin yliopisto. Ruralia-instituutti. Julkaisuja 15.

Zimmerbauer, Kaj & Timo Suutari (2007). Alueellinen identiteetti kuntarakenteen muutosprosesseissa – Aluesamastumisen olemuksen ja tutkimuksellisten haasteiden jäljillä. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 35: 4, 348–359.

Äikäs, Topi (2004). Imagoa etsimässä: Kaupunki- ja aluemarkkinoinnin haasteista mielikuvien mahdollisuuksiin. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Äikäs, Topi (2006). Teknologiakaupunkien imagot: esimerkkeinä Oulu ja Turku. Teoksessa: Tietoyhteiskunnan maantiede, 149–174. Toim. Tommi Inkinen & Jussi Jauhiainen. Helsinki: Gaudeamus.

LIITE 1. Haastattelukutsu

HAASTATTELUKUTSU

Opiskelijakaupunki, merenranta ja ruotsin kieli? Oliko Sinullakin tietynlaisia ennakkomielikuvia, ennen kuin muutit Suomen aurinkoisimpaan kaupunkiin?

Teen aluetieteen pro gradu -tutkielmaa Vaasaan muuttaneiden opiskelijoiden ennakkomielikuvista ja niiden muutoksista. Tarkoitukseni on tarkastella opiskelijoiden kokemuksia Vaasasta ennen alueelle muuttoa ja alueella asumisen aikana. Tutkin myös opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmia. *Etsin haastateltavakseni noin kymmentä 4.vuosi-kurssin hallintotieteilijää, jotka ovat muuttaneet Vaasaan Pohjanmaan maakunnan ulkopuolelta. Oletko se juuri Sinä?*

Yksilöhaastattelut toteutetaan *tammi- ja helmikuun* aikana Sinulle sopivana ajankohtana. Haastattelut voidaan järjestää joko yliopiston tiloissa ja haastateltavan kanssa ennalta sovitussa paikassa. Haastattelut ovat luottamuksellisia ja aineisto käsitellään niin, ettei haastateltavaksi suostuneita voi tunnistaa. Käytän haastattelumateriaalia vain omassa tutkimuksessani.

Mikäli juuri Sinä olet kiinnostunut osallistumaan tutkimukseeni, voit ottaa yhteyttä minuun sähköpostilla. Vastaan mielelläni kysymyksiin ja kerron lisää haastattelusta ja tutkimuksestani.

Pikaista yhteydenottoasi odotellen,

Heidi Alestalo

w101205@student.uwasa.fi

LIITE 2. Haastattelurunko

Perustiedot

- Minkälainen on nykyinen elämäntilanteesi?
- Ikä
- Kotikaupunki ennen Vaasaan muuttoa
- Kotipaikka
- Sukupuoli
- Vuosikurssi/Asunut Vaasassa
- Tiedekunta/Pääaine

Teema 1 Ennakkomielikuvat / Tulomuutto

- Minkä takia muutit Vaasaan?
- Minkä takia hait Vaasaan opiskelemaan?
- Oliko Vaasa sinulle ensisijainen vaihtoehto? Miksi, miksi ei ollut?
- Tunsitko Vaasaa entuudestaan?
- Oliko suhtautumisesi aluetta kohtaan myönteistä vai kielteistä? Miksi?
- Minkälaisena näit Vaasan verrattuna silloiseen kotikaupunkiisi?
- **Minkälaisia mielikuvia sinulla oli Vaasasta ennen alueelle muuttoa?**
 - o Mitkä niitä ovat synnyttäneet?

Teema 2 Mielikuvat muuton jälkeen / Alueella asuminen

- **Koetko, että mielikuvat ovat jotenkin muuttuneet alueella asumisen myötä? Miten, miksi eivät olet?**
- Minkälaisia erityisiä asioita voit mainita Vaasasta?
- Miten vertaisit Vaasassa asumista aikaisempiin asuinpaikkoihisi?
- Tunnetko, että Vaasa on sinulle koti? Miksi, miksi ei?
- Koetko, että Vaasalla on tietty imago?
 - o Miten se näkyy alueella?
- Oletko kokenut aluesamaistumista alueella asumisen aikana?

Teema 3 Opintojen jälkeen / Tulevaisuus / Lähtömuutto

- Aiotko jatkaa Vaasassa asumista opintojen jälkeen?
 - o Minne muuttosi todennäköisesti suuntautuu? /
 - o Mitkä tekijät saavat sinut jäämään Vaasaan?
- Kannustaako Vaasa alueena jäämään vai lähtemään mielestäsi? Miksi?
- Vaikuttavatko alueen ominaisuudet (sijainti, työpaikat, palvelut yms) muuttopäätökseen?

- Vaikuttavatko jotkin muut tekijät?
- Voisitko harkita muuttavasi takaisin Vaasaan jossakin toisessa elämäntilanteessa?
- Mitä ikävöit Vaasasta?
- Minkälaisin tunnelmin kuvittelet lähteväsi Vaasasta? (Helpotus, kaipuu, haikeus, suru, onnellisuus jne) Mitkä asiat vaikuttavat tähän? Voitko yrittää selittää sitä?